

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Edunvalvontavaltuutus ja sen oikeusvaikutukset

Putkonen, Sini

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Edunvalvontavaltuus ja sen oikeusvaikutukset

Sini Putkonen
Liiketalous, Oikeudellinen
osaaminen
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Sini Putkonen

Edunvalvontavaltuutus ja sen oikeusvaikutukset

Vuosi 2017 Sivumäärä 44

Opinnäytetyön aiheena on edunvalvontavaltuutus. Edunvalvontavaltuutusta käsitellään työssä muun muassa haasteiden ja ongelmakohtien kautta. Lisäksi edunvalvontavaltuutusta verrataan tavallisen valtuutuksen kanssa ja kerrotaan miten ne toimivat esimerkiksi pankissa.

Opinnäytetyön aihetta käsitellään suurimmaksi osaksi lakien ja hallituksen esitysten pohjalta. Laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007) ja laki holhustoimesta (442/1999) ovat tärkeimmät lait asian käsittelyssä. Lain edunvalvontavaltuutuksesta ollessa suhteellisen uusi laki, työssä käydään aihetta mahdollisimman paljon läpi lain ja sen esitöiden kautta. Työssä nostetaan esille myös erilaisten valtuutusten kanssa toimiminen pankin näkökulmasta.

Työn tavoitteena on selvittää mikä on edunvalvontavaltuutus, miten se tehdään ja mitkä asiat vaikuttavat sen vahvistamiseen. Lisäksi työn tavoitteena on käydä läpi erilaisia haasteita esimerkiksi valtakirjan tekoon ja sisältöön liittyen, joihin tulisi kiinnittää huomiota valtuutusta tehtäessä.

Tietoperustana työssä on käytetty virallislähteitä ja painettuja sekä sähköisiä lähteitä. Virallislähteisiin kuuluvat lait, hallituksen esitykset ja erilaiset tilastot.

Asiasanat: Edunvalvontavaltuutus, Edunvalvoja, Valtakirja, Holhustoimi, Pankkitoiminta

Sini Putkonen

Power of Attorney-challenges and authorization issues

Year	2017	Pages	44
------	------	-------	----

The topic of this thesis is a Power of Attorney. The Power of Attorney is observed through the challenges and problem sections, in work (amongst others). Furthermore, the Power of Attorney is compared with the ordinary authorisation and how it operates for example in a bank.

The subject of the dissertation is mainly based on the laws and government proposals. Since the law on the Power of Attorney is a relatively new law, the opportunity to assess a subject matter passes quickly as well as those opportunities connected to its preliminary work. Operating with different types of authorization is also considered in the work (from the point of view of a bank).

The objective of the work is to clarify what the Power of Attorney means, how it is made and what matters affect the strengthening of it. Additionally, the intention of the work is to review different challenges such as joining a letter of attorney for example to the act and the contents to which attention should be paid when making authorization.

Keywords: Power of attorney, Trustee, Proxy, Guardianship, Banking

Laki- ja lyhenneluettelo

EVVL	Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007
HoITL	Laki holhoustoimesta 442/1999
KKO	Korkein oikeus
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 288/1929
HE (52/2006)	Hallituksen esitys laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta
HE (146/1998)	Hallituksen esitys holhouslainsäädännön uudistamiseksi

Sisällys

1	Johdanto.....	7
	1.1 Työn tavoite.....	7
2	Edunvalvontaoikeus.....	8
	2.1 Itsemääräämisoikeus	9
	2.2 Laki edunvalvontavaltuutuksesta.....	10
3	Edunvalvontavaltuutus	12
	3.1 Edunvalvontavaltakirjan tekeminen ja sen tekemisen edellytykset	14
	3.1.1 Kuvallinen esitys edunvalvontavaltakirjaan liittyvästä prosessista	16
	3.1.2 Haasteet valtakirjan tekemisessä	18
	3.2 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö	18
	3.2.1 Taloudellisissa asioissa edustaminen	19
	3.2.2 Henkilöä koskevat asiat ja niissä edustaminen	19
	3.2.3 Edunvalvontavaltakirjan sisällön vaikutukset	20
	3.2.4 Oikeustoimien rajaukset	21
	3.3 Valtuutettu.....	23
	3.3.1 Valtuutuksen antaminen ja jakaminen	24
	3.3.2 Haasteet valtuutetun kohdalla.....	26
	3.4 Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo.....	26
	3.4.1 Haasteet edunvalvontavaltuutuksen voimaantulossa	28
	3.4.2 Valvonnan haasteet	29
	3.5 Edunvalvontavaltuutuksen päättyminen	30
	3.5.1 Edunvalvontavaltuutuksen peruuttaminen	30
	3.5.2 Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen muista syistä	31
4	Holhustoimilain mukainen edunvalvonta	32
	4.1 Alaikäisen edunvalvonta	33
	4.2 Toimintakelpoisuuden rajoittaminen	34
	4.3 Rajanveto edunvalvontavaltuutukseen.....	35
5	Oikeustoimilain mukainen valtuutus.....	35
	5.1 Erilaisia valtuutusmuotoja.....	36
	5.2 Valtakirjavaltuutuksen haasteet	37
6	Edunvalvontavaltuutus ja tavallinen valtuutus pankkitoiminnassa	38
7	Yhteenveto ja johtopäätökset	40
	Lähteet	41
	Liitteet.....	43

1 Johdanto

Opinnäytetyössä käsitellään edunvalvontavaltuutusta, joka perustuu vuonna 2007 voimaantulleeseen lakiin edunvalvontavaltuutuksesta (EVVL 647/2007). Edunvalvontavaltuutus on suunniteltu, jotta toimintakykyinen henkilö voisi varautua valtuutuksen avulla mahdolliseen toimintakyvyttömyyteensä. Opinnäytetyössä ei ole käsitelty potilasoikeutta tai sosiaalihuollon piiriin kuuluvien asiakkaiden asioita.

Opinnäytetyössä on käsitelty edunvalvontavaltuutuksen laatimista sekä sen oikeusvaikutuksia. Työssä on käsitelty edunvalvontavaltuutusta monesta eri näkökulmasta ja valtuutuksen eri vaiheista. Työssä rajanvetoa on tehty holhoustoimilain mukaisen edunvalvonnan ja edunvalvontavaltuutuksen välille. Näin lukijalle selviää eri vaihtoehtoja, joita on tarjolla ja minkälaisia ne ovat suhteessa edunvalvontavaltuutukseen.

Oikeudellisena opinnäytetyönä aihetta on käsitelty erityisesti lain edunvalvontavaltuutuksesta (647/2007), sekä holhoustoimilain (442/1999) kautta. Edunvalvontaa ja edunvalvontavaltuutusta on käsitelty myös lain varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (HolTL 442/1999) ja testamenttioikeuden kautta. Työssä tukimateriaalina on käytetty kolmen pankkilakimiehen ja yhden maistraatin henkikirjoittajan sähköpostihaastatteluita, jotka eivät kuitenkaan ole liitteenä tässä työssä.¹

1.1 Työn tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on käsitellä edunvalvontavaltuutusta lain ja sen esitöiden kautta. Opinnäytetyössä tarkastellaan edunvalvontavaltuutusta monesta eri näkökulmasta ja keskitytään myös valtuutukseen liittyviin epäkohtiin ja ongelmiin. Työn tavoitteena on selvittää mikä on edunvalvontavaltuutus, mitä valtuutus sisältää, miten valtuutus saatetaan voimaan ja mitkä ovat sen oikeusvaikutukset. Tavoitteena on myös tuoda esille syitä lain valmistelulle ja tarpeelle juuri tämänlaisista valtuutusta kohtaan.

Opinnäytetyössä on pyritty käsittelemään edunvalvontavaltuutusta hyvin ihmisläheisesti. Työssä on käsitelty itse valtuutuksen sisällön lisäksi myös sen toimivuutta arjessa ja muun muassa pankissa. Tavoitteiden täyttymiseksi lähteinä on käytetty monipuolisesti alan kirjallisuutta, hallituksen esityksiä, eri lakeja, sekä vapaamuotoisia haastatteluja pankkilakimiehille ja maistraatin henkikirjoittajalle.

---

¹ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

2 Edunvalvontaoikeus

Oikeusjärjestys jaetaan perinteisesti yksityisoikeuteen ja julkisoikeuteen, jotka kattavat eri alueet. Yksityisoikeuteen luetaan ne normit, jotka sääntelevät yksityisten henkilöiden välisiä suhteita. Säännökset koskevat kahden tai useamman osapuolen välisiä suhteita ja osapuolina voi olla luonnollisia tai juridisia henkilöitä. Julkisoikeus taas sisältää säännökset, jotka määrittävät yhteiskunnan rakennetta tai koskevat julkisen vallan ja yksityisten kansalaisten välisiä suhteita. Yksityisoikeuden alaan kuuluvat muun muassa velvoite-, esine-, sekä perhe- ja jäämistöoikeus, kun taas julkisoikeuden piiriin kuuluvat esimerkiksi Eurooppa-, valtiosääntö- ja kunnallisoikeus. Oikeusjärjestyksen jakaminen kahtia ei ole ainoa mahdollinen tapa erotella oikeudenaloja, mutta se on yleisimmin käytetty ja selkein tapa.²

Perhe- ja perintöoikeus voidaan jakaa vielä pienempiin kokonaisuuksiin, kuten lapsioikeuteen, nimioikeuteen, edunvalvonta- eli holhousoikeuteen, sekä avioliitto-oikeuteen, perintöoikeuteen ja testamenttioikeuteen. Edunvalvonta- eli holhousoikeuden piiriin kuuluvat alle 18-vuotiaiden, jotka ovat ikänsä puolesta vajaavaltaisia, oikeudellisen aseman säätely, sekä edunvalvonnan järjestäminen täysi-ikäiselle henkilölle.³ Holhousoikeus käsittelee luonnollisten henkilöiden oikeustoimikelpoisuutta, ja sitä vailla olevien henkilöiden edustamista.⁴ Edunvalvontaoikeudella on paljon liittymiä muihin oikeussuhteisiin verrattuna kaikkiin muihin perhe- ja perintöoikeuden osa-alueisiin. Edunvalvonnassa oleva henkilö voi esimerkiksi olla kuolinpesän osakas ja naimissa, sekä joutua vahingonkorvausvelvolliseksi.⁵

Edunvalvontaoikeuden keskeisimpänä säännöksenä on laki holhoustoimesta (442/1999). Edunvalvontaoikeuteen kuuluvana ja holhoustoimilain mukaisen edunvalvonnan korvaavana tai täydentävänä järjestelyinä on edunvalvontavaltuutus, jota sääntelee laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007). Vaikka edunvalvontavaltuutus onkin pääosin yksityisoikeudellinen valtuutus, on sillä samat tarkoitukset ja osin myös oikeusvaikutukset, kuin HolTL:n mukaisella edunvalvonnalla.⁶

Edunvalvontaoikeus on oikeudenala, joka määrittelee säännöt ja menettelytavat, joita noudatetaan kun hoidetaan tarvittaessa toiselle kuuluvia taloudellisia asioita.⁷ Edunvalvontaoikeuteen kuuluvat ikänsä puolesta vajaavaltaiten henkilöiden taloudellisiin asioihin kuuluvat kysymykset. Toinen kokonaisuus muodostuu tilanteista, joissa täysi-ikäinen luonnollinen henkilö

---

² Kangas 2012, 18 - 19.

³ Kangas 2012, 19, 21.

⁴ Antila 2007, 2.

⁵ Kangas 2012, 19, 21.

⁶ Välimäki 2013, 1 - 2.

⁷ Kangas 2013, 177.

on menettänyt kykynsä hoitaa taloudellisia asioitaan. Edunvalvontaoikeuteen kuuluvat myös tilanteet, joissa edunvalvottava on itse huolehtinut oman edunvalvontansa järjestämisestä ollessaan vielä terve.⁸

2.1 Itsemääräämisoikeus

Ihmisten itsemääräämisoikeutta turvataan Suomen lainsäädännössä laajalti. Esimerkiksi perustuslain (731/1999), yhdenvertaisuuslain (1325/2014) ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) avulla ylläpidetään ja edistetään ihmisten hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.⁹ Itsemääräämisoikeus on yksilön oikeutta päättää itseään koskevista asioista, mahdollisuutta valvoa niiden toteutumista, sekä saada oikeusturvaa. Itsemääräämisoikeus voidaan jaotella useammalla eri tavalla, esimerkkinä yleiset peruselementit: oikeus sisäiseen vapauteen, oikeus ulkoiseen vapauteen, oikeus kompetenssiin, oikeus valtaan ja oikeus tietoon.¹⁰

Oikeus sisäiseen vapauteen käsittää muun muassa oikeuden olla yksin omien ajatustensa kanssa tai edistää niitä yksin tai yhdessä toisten kanssa. Esimerkiksi yhdenvertaisuus-, sananvapaus- ja uskonnonvapaussäännöksiin pyritään suojaamaan sisäistä vapautta. Ulkoinen vapaus taas tarkoittaa fyysistä vapautta olla ja liikkua, sekä vapautta valita asuinpaikkansa. Oikeus kompetenssiin koskee lähimmin edunvalvontaoikeutta. Kompetenssilla tarkoitetaan kelpoisuutta toimia eri asioissa ja tilanteissa. Kelpoisuutta turvataan eri keinoin. Esimerkiksi edunvalvonta ja edustaminen eri tilanteissa ovat kompetenssin suojaamista. Oikeudella valtaan tarkoitetaan muun muassa oikeutta määrätä omasta ruumiista ja terveydestä. Jotta voimme päättää itseämme ja yhteiskuntaa koskevista asioista, on oltava mahdollisuus saada tietoa niin itseämme, yhteiskuntaamme, kuin joskus muitakin kansalaisia koskevia tietoja. Oikeus tietoon on myös osa läpinäkyvyyden vaatimusta eri yhteisöjen ja yhteiskunnan toiminnassa.¹¹

Eurooppalaisen edunvalvonnan ja Suomen holhoustoimilain katsotaan rakentuvan kahdelle toimintaperiaatteelle, jotka usein ovat myös ristiriidassa keskenään. Ensimmäinen periaate on päämiehen itsemääräämisoikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen eli autonomia ja toinen taas, päämiehen suojaaminen kontrolloimalla häntä, eli paternalismi.¹² Jos toimintaperiaatteet ovat ristiriidassa keskenään, puoltaa pääperiaate, eli ihmisoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittaminen sitä, että ristiriita tulee ratkaista autonomian hyväksi. Tilanteessa tulisi valita menettelytapa, jossa päämies saa mahdollisimman hyvin päättää omista asioistaan. Jos

---

⁸ Kangas 2013, 179.

⁹ Verner 2017.

¹⁰ Saarenpää 2012, 230.

¹¹ Saarenpää 2012, 231 - 233.

¹² Välimäki 2013, 16.

kuitenkin päämiehen autonomian kunnioittaminen johtaa hänen itsensä vastaiseen menette-lyyn otetaan käyttöön paternalismi. On pyrittävä toimimaan niin, etteivät päämiehen edut vaarannu, vaikkei päämies sitä haluaisikaan. Silti kuitenkin niin, ettei unohdeta autonomian näkökulmaa ja toimitaan siten että päämiehen itsemääräämisoikeutta loukataan mahdollisimman vähän.¹³

Oikeusjärjestyksen lähtökohtana on, että jokaisella tulisi olla mahdollisuus hoitaa omat asi-ansa itse. Jokainen ihminen on oikeuskelpoinen syntymästään lähtien. Oikeuskelpoisuus ei kuitenkaan mahdollista omaisuutta koskevien sopimusten tekemistä ilman oikeustoimikelpoi-suutta.¹⁴ Kun tehdään oikeustoimia, on kyseessä tahdon ilmaiseminen. Tahtonsa voi ilmaista itse tai edustajan välityksellä. Edustaminen voi perustua lakiin tai henkilön antamaan valtuu-tukseen eli tahdonilmaisuun.¹⁵ Oikeustoimikelpoisuus lisääntyy iän myötä. Alaikäisellä on kel-poisuus vain vähäisten oikeustoimien solmimiseen. Vasta täysi-ikäinen henkilö pystyy määrää-mään itsenäisesti omasta omaisuudestaan. Täysi-ikäinen henkilö voi myös menettää oikeustoi-mikelpoisuutensa tilapäisesti tai pysyvästi. Oikeuskelpoisuus säilyy siis koko elämän ajan, mutta oikeustoimikelpoisuus karttuu iän myötä ja sen voi myös menettää.¹⁶

Opinnäytetyön aiheessa, eli edunvalvontavaltuutuksessa, itsemääräämisoikeus näkyy mahdol-lisuutena varautua mahdolliseen omaan toimintakyvyttömyyteen ja sen jälkeisten asioiden hoitoon itse määräämällään tavalla. Edunvalvontavaltuutuksen tekemisen jälkeen valtuutuk-sen avulla mahdollistuu itsemääräämisoikeuden säilyminen, vielä oikeustoimikelvottomuuden aikanakin.

2.2 Laki edunvalvontavaltuutuksesta

Lain valmistelu aloitettiin marraskuussa 2003, jolloin oikeusministeriö asetti holhouslainsää-dännön tarkistamistyöryhmän. Työryhmän tehtävänä oli valmistella tarkistuksia holhoustoimi-lakiin (HolTL 442/1999) ja samalla laatia ehdotus säännöksistä, joiden mukaan toimintakykyi-nen henkilö voisi valtuutuksen avulla varautua tulevaan mahdolliseen toimintakyvyttömyy-teensä. Säännösten tavoitteena oli luoda holhoustoimilain mukaiselle edunvalvonnalle kevy-empi ja mahdollisesti joustavampi vaihtoehto.¹⁷ Työryhmässä olivat mukana oikeusministeriön lisäksi Hyvinkään maistraatti ja Helsingin kaupungin yleinen edunvalvontatoimisto. Työryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2004:13) pyydettiin lausuntoja melkein 60

---

¹³ Välimäki 2013, 19.

¹⁴ Kangas 2013, 177.

¹⁵ Karttunen, Laasanen, Sippel, Uitto & Valtonen 2015, 69.

¹⁶ Kangas 2013, 177.

¹⁷ Holhouslainsäädännön tarkistamistyöryhmä 2004.

viranomaiselta ja yhteisöltä, ja niitä saatiin melkein 50. Valtaosa lausunnonantajista piti lakiehdotusta tarpeellisena ja perusteltuna.¹⁸

Hallituksen esityksessä laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta (52/2006) on ehdotettu säädettäväksi laki edunvalvontavaltuutuksesta (EVL 648/2007), joka on tullut voimaan 1.11.2007. Valtuutuksen avulla henkilö voisi etukäteen järjestää asioidensa hoidon sen varalta, että hän myöhemmin tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Esityksen perusteluiden mukaan ei ole olemassa säännöksiä valtuutuksesta, jolla pyrittäisiin turvaamaan valtuuttajan taloudelliset asiat ja niiden hoito sen jälkeen, kun hän ei itse kykene hoitamaan niitä. Niin edunvalvonnan, kuin edunvalvontavaltuutuksen tavoitteena on huolehtia luotettavalla tavalla asioista, joihin ihmisen oma toimintakyky ei riitä muun muassa edellä mainituista syistä johtuen. Erona näiden kahden välillä on, että edunvalvontavaltuutuksessa päämies valitsee etukäteen valtuutetun ja määrittelee asiat, joita valtuutus koskee. Valtuutetun itse valitseminen mahdollistaa vähäisemmän viranomaisvalvonnan, kuin edunvalvonnassa.¹⁹

Ensisijaisena periaatteena holhousoikeudessa on ihmisarvon ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Holhousoikeudellisiin toimenpiteisiin tulee ryhtyä vasta silloin, kun se on välttämätöntä. Päämiehen toiveet ja mielipiteet tulee ottaa kuitenkin huomioon ihmisarvoa kunnioittaen. Ennen lain voimaantuloa ei ole ollut tarjolla riittäviä keinoja varautua etukäteen toimintakyvyn heikentymiseen, sillä edunvalvojan määrääminen on edellyttänyt määräämishetkellä olevaa edunvalvonnan tarvetta.²⁰

Lainsäädännön kehittämisen syynä on ollut antaa paremmat mahdollisuudet itsemääräämisoikeuteen sellaisille ihmisille, jotka haluavat varautua ennalta mahdolliseen toimintakyvyn heikentymiseen tai menettämiseen. Lain avulla on haluttu lisäksi hillitä holhoustoimilain mukaisen edunvalvonnan järjestämiseen ja valvontaan tarvittavien voimavarojen kasvua ja välttää tilanteita, joissa edunvalvontaan tulevien eduista voitaisiin huolehtia edunvalvontaa lievemmin keinoin.²¹ Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan henkilön oikeutta päättää itseään koskevista asioista, kuten olinpaikasta, omaisuudesta ja perhesuhteista.²²

Edunvalvontavaltuutuksen avulla on päämiehellä mahdollisuus vaikuttaa muun muassa asioita hoitavan henkilön valintaan. Aikaisemmassa lainsäädännössä ei ole tarjottu keinoja ennakoita

---

¹⁸ HE 52/2006, 15.

¹⁹ HE 52/2006, 5, 11.

²⁰ HE 52/2006, 9.

²¹ HE 52/2006, 9.

²² Antila 2007, 3-4.

tulevaa toimintakyvyttömyyttä. Lain itsemääräämisoikeutta vahvistavat keskeiset elementit ovat että valtuuttaja saa itse valita valtuutetun, valtuuttaja saa määritellä asiat, joita valtuutus koskee, sekä valtuuttaja voi vaikuttaa siihen, miten ja kuinka intensiivisesti maistraatti valvoo valtuutetun toimintaa.²³

Edunvalvontalain tarkoituksena on vähentää edunvalvonnan piiriin tulevien ihmisten määrää ja siten hillitä siihen tarvittavien voimavarojen kasvua. Väestön ikääntyessä lisääntyy myös edunvalvonnan tarve. Erilaiset sairaudet, toimintakyvyn heikkeneminen ja varallisuuden lisääntyminen ovat suurimpia syitä edunvalvonnan tarpeen kasvuun. Lain suunnitellut vaikutukset toteutuvat, kun valtuutuksen tehneet ihmiset eivät tule edunvalvonnan piiriin, vaan valtuutetut voivat huolehtia heidän asioidensa hoidosta.²⁴

Ihmisten keskimääräinen elinikä on Suomessa noussut huomattavasti viime vuosikymmenien aikana. Vuonna 2015 mediaani kuolinikä oli miehillä 76,8 ja naisilla 85,3 vuotta. Vuonna 1980 vastaavat kuoliniät olivat miehillä 68,2 ja naisilla 75,4 vuotta.²⁵ Vanhuus kuuluu nykyään lähes kaikkien elämänkaareen.²⁶ Edunvalvontajärjestelmän muutokset johtuvat erityisesti aikuisväestön edunvalvonnan tarpeen lisääntymisestä. Ennusteiden mukaan yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa nopeasti, jopa 26 prosenttiin 2030-luvun lopulla.²⁷

län myötä muistisairauksien yleisyys lisääntyy. Kun ihmiset elävät nykyään pidempään, myös muistisairaiden lukumäärä kasvaa voimakkaammin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2014 Suomessa on ollut noin 35 000 lievää ja 85 000 vähintään keskivaikeaa muistisairautta sairastavaa henkilöä. Vuosittain noin 13 000 henkilöä sairastuu dementia-asteiseen muistisairauteen, vaikka edelleen suurin osa muistisairauksista jää diagnosoimatta.

Yli 85-vuotiaista jopa joka kolmas sairastaa keskivaikeaa tai vaikeaa dementiaa. Työikäisistäkin noin 7 000 - 10 000:lla on jokin muistisairaus.²⁸

3 Edunvalvontavaltuutus

Lain edunvalvontavaltuutuksesta 1 luvun 1 §:n mukaan lakia sovelletaan valtuutukseen, jonka valtuuttaja määrää tulemaan voimaan tilanteessa, jossa hän tulee kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Hallituksen esityksen laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta (52/2006) mukaan oikeustoimilain säännöksiin ei tehdä

---

²³ Antila 2007, 4-5.

²⁴ Antila 2007, 5 - 6.

²⁵ Suomen Virallinen tilasto 2016.

²⁶ Mäkinen 2013.

²⁷ Suomen Virallinen tilasto 2012.

²⁸ Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.

muutoksia, vaan edunvalvontavaltuutus on luotu vaihtoehdoksi perinteisille edustuksen muodoille. Esityksen tavoitteista kuitenkin selviää oikeustoimilain mukaisen valtuutuksen ongelmallisuus muun muassa valvonnan puutteen vuoksi.²⁹

Valtuutus on henkilön oma tahdonilmaisu edustukseensa liittyen, toisin kun edunvalvonta jossa edunvalvoja määrätään.³⁰ Tavallisesta valtuutuksesta eroten, on edunvalvontavaltuutukseen kuuluvalla valtakirjalla tiukat muotovaatimukset. Valtakirjassa valtuuttaja määrittelee asiat, joita valtuutus koskee ja kenet tai ketkä haluaa niitä hoitavan, jos itse ei enää kykene. Jotta edunvalvontavaltuutus tulisi voimaan, on se vahvistettava sekä rekisteröitävä maistraatissa.³¹

Edunvalvontavaltuutuslain voimaan tulon jälkeen ovat vahvistettujen valtuutusten määrät kasvaneet tasaisesti joka vuosi. Vuodesta 2015, vuoteen 2016 kasvua vahvistettujen valtuutusten määrässä on ollut melkein 50 %. Vuoden 2016 lopussa voimassaolevia valtuutuksia oli noin 4 500 kappaletta ja vuoden 2016 aikana vahvistettuja valtuutuksia noin 2 160 kappaletta.³² Maistraatin henkikirjoittajan sähköpostihaastattelusta (4.4.2017) selviää, että pelkästään Hämeen maistraatissa vahvistettiin vuoden 2016 aikana 176 edunvalvontavaltuutusta.³³

Hallituksen esityksen (52/2006) valmisteluvaiheessa on useissa maissa kehitetty tai ollut kehitteillä edunvalvontavaltuutuksen kaltaista sääntelyä. Euroopan neuvosto on myös antanut suosituksensa järjestelystä tulevaan toimintakyvyttömyyteen liittyen. Suosituksen mukaan jäsenvaltioiden hallitusten tulisi harkita järjestelyjä, joiden avulla toimintakykyinen henkilö pystyisi varautumaan tulevaan mahdolliseen toimintakyvyttömyyteen.³⁴

Tarve edunvalvontavaltuutuksen kaltaisille valtuutuksille on huomattu myös muualla maailmassa. Edunvalvontavaltuutuksella on kansainvälisiä esikuvia erityisesti angloamerikkalaisissa oikeusjärjestyksissä. Englannissa ja Walesissa vastaaventyyppinen järjestely tunnetaan nimellä Lasting power of attorney ja Skotlannissa nimellä Continuing Power of Attorney. Saksassa lailla säätelemätön instituutio on Vorsorgevollmacht ja Ruotsissa on ehdotettu lakia, jonka mukaan valtuutuksen nimi olisi framtidsfullmakt.³⁵

---

²⁹ HE 52/2006, 9.

³⁰ Antila 2007, 1.

³¹ HE 52/2006, 11, 12.

³² Kts. liite 1. Maistraatti, 2016, Avoin data ja tilastot, Edunvalvontavaltuutukset.

³³ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

³⁴ HE 52/2006, 5.

³⁵ Välimäki 2008, 159.

Ruotsalaisten virastojen yhteisellä sivustolla (regeringen.se) kerrotaan, että Ruotsissa edunvalvontavaltuutuksen kaltainen valtakirja, framtidsfullmakt, on suunnitelmien mukaan tulossa voimaan viimeistään heinäkuussa 2017. Valtakirja on hyvin samankaltainen, kuin Suomessa tehtävä edunvalvontavaltuutus. Valtuutuksen lisäksi suunnitteilla ovat jonkinlaiset säännökset perheenjäsenten arkisten raha-asioiden hoitamiseen liittyen.³⁶

Iso-Britannian ministeriöiden ja monien virastoiden yhteisellä sivustolla (GOV.UK) kerrotaan heidän edunvalvontavaltuutuksestaan, Lastin Power Of Attorney´sta. Dokumentti on hyvin paljon Suomessa tehtävän edunvalvontavaltuutuksen kaltainen. Valtuuttaa voi yhden tai useamman henkilön, jotka ovat apuna päätösten tekemisessä tai tekevät päätökset, jos itse ei esimerkiksi sairauden tai onnettomuuden johdosta pysty. Iso-Britanniassa voi valtuutuksen tehdä niin ikään terveyteen ja hyvinvointiin tai kiinteistö- ja raha-asioihin liittyen. Valtuutus voi koskea kaikkia näistä tai vain toista aluetta. GOV.UK -sivustolla on mahdollista tehdä itselleen kyseessä oleva dokumentti, mutta se on tulostettava ja allekirjoitettava. Suomen valtuutuksesta poiketen Iso-Britanniassa tehtävän valtakirjan allekirjoittavat myös valtuutetut ja se on rekisteröitävä tekemisen jälkeen.³⁷

3.1 Edunvalvontavaltakirjan tekeminen ja sen tekemisen edellytykset

Edunvalvontalain 2 luvun 5 §:n mukaan valtuuttajan on valtakirjaa tehdessään oltava 18-vuotias ja oikeustoimikelpoinen, eli hänen on ymmärrettävä valtakirjan merkitys. 6 §:n mukaisesti edunvalvontavaltuutus on tehtävä kirjallisesti ja sen muotomääräykset muistuttavat testamentin muotomääräyksiä. Valtuuttajan on lisäksi allekirjoittaa valtakirja kahden esteettömän todistajan läsnä ollessa.

Oikeudellisella toimintakyvyllä tarkoitetaan mahdollisuutta tehdä asioita, joilla on oikeudellinen merkitys. Toimintakykyyn kuuluvat toimintakelpoisuus ja oikeudellinen vastuunalaisuus. Toimintakelpoisuudella tarkoitetaan kelpoisuutta tehdä oikeustoimia itsenäisesti, kuten solmia sopimuksia irtaimen ostamisesta tai myymisestä. Oikeustoimikelpoinen ihmisestä tulee hänen täytettyään 18 vuotta. Toimintakelpoisuutta ei ole vajaavaltaisilla eli alaikäisillä ja vajaavaltaisiksi julistetuilla. Heillä on kuitenkin rajoitetut oikeudet joihinkin oikeustoimiin, kuten työsopimuksen tekemiseen. Vastuunalaisuus jaetaan vielä kahteen osaan, siviilioikeudelliseen ja rikosoikeudelliseen vastuunalaisuuteen. Siviilioikeudellinen vastuunalaisuus ei ole

---

³⁶ Regeringskansliet 2016.

³⁷ GOV.UK 2017.

iästä riippuvainen, vaan jokainen on vahingonkorvausvelvollinen toiselle aiheuttamastaan vahingosta. Rikosoikeudellinen vastuunalaisuus alkaa 15 ikävuodesta. Alle 15-vuotiasta ei voida syyttää tai rangaista rikoksesta, muuten kuin puuttamalla asiaan lastensuojelutoimenpitein.³⁸

Todistajien ei välttämättä tarvitse tietää valtakirjan sisältöä, mutta heidän tulee tietää asiakirjan olevan edunvalvontavaltuutus. Todistajan on oltava täysi-ikäinen ja oikeustoimikelpoinen. Lisäksi hän ei myöskään saa olla valtuuttajan tai valtuutetun lähisukulainen. Lain 2 luvun 8 §:ssä on kerrottu tarkemmin todistajien kelpoisuusvaatimuksista, jotka noudattavat myös samaa linjaa, kuin valtuuttajan kelpoisuusvaatimukset valtakirjan tekoon liittyen. 7 §:ssä kerrotaan todistuslausumasta, joka on tärkeä asia valtakirjan uskottavuuden ja pätevyyden kannalta. Todistajien allekirjoitusten lisäksi valtakirjaan tulee merkitä todistajien syntymäajat ja yhteystiedot, sekä todistamisen aika ja paikka. Lisäksi todistus on tehtävä samanaikaisesti ja se on merkittävä valtakirjaan valtuuttajan ymmärtämiskykyä selventävän merkinnän kanssa.

Lakimies on perillä valtakirjan tiukoista muotovaatimuksista ja luultavasti hänellä on kokemuksen ja ammattitaidon tuomaa parempaa varmuutta arvioida asiakkaan toimintakykyä, kuin maallikolla. Lakimiehen laatimista muistiinpanoista voi olla myös apua mahdollisissa myöhemmissä ristiriitatilanteissa, kuten siinä mitä päämies on määräyksellä todella tarkoittanut tai mikä on ollut hänen toimintakykynsä valtakirjaa tehtäessä.³⁹

Edunvalvontavaltuutuslain 1 luvun 2 §:n mukaan valtuutettu voi edustaa valtuuttajaa hänen taloudellisissa, henkilöä koskevissa tai molemmissa asioissa. Edunvalvontavaltuutus on yksityisoikeudellinen tahdonilmaisu, joten valtuuttaja voi itse määritellä haluamansa laajuuden edustamiselleen, sekä yksilöidä ne asiat, joita valtuutus koskee. Lain 4 luvun 14 §:n mukaisesti valtuutetun tehdessä oikeustoimen valtuutuksen rajoissa valtuutetun nimissä, tulee valtuuttaja välittömästi velvoitetuksi suhteessa kolmanteen henkilöön.

Laissa edunvalvontavaltuutuksesta kerrotut säännökset ovat vain ulommaisina rajoina, sille missä asioissa valtuutettu voi toimia valtuuttajan puolesta. Valtuutuksen ei tarvitse koskea kaikkia laissa määriteltyjä asioita, vaan valtakirjassa voidaan hyvinkin tarkkaan yksilöidä asiat joita valtuutus koskee, tai ei koske. Valtuutus voi esimerkiksi koskea tietynlaista oikeustoimea tai omaisuutta, tai valtuutuksen ulkopuolella voidaan jättää jokin tietty omaisuutta koskeva oikeustoimi.⁴⁰

---

³⁸ Karttunen ym. 2015, 66 - 67.

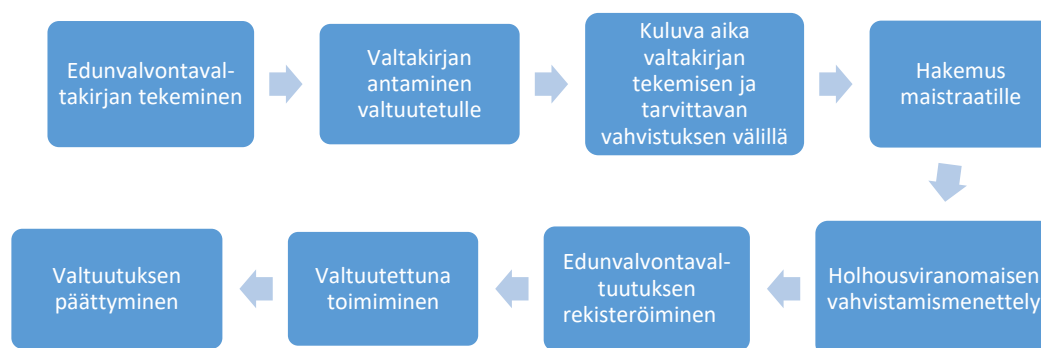
³⁹ Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 174.

⁴⁰ Antila 2007, 15.

Valtakirjan tekemisen lisäksi valtuutuksen syntyminen edellyttää, että valtuutettu saa valtuuttajalta valtuuttamista koskevan tahdonilmaisun. Edunvalvontavaltuutuslain 9 §:n mukaan tahdonilmaisu voi tapahtua kahdella tavalla. Valtakirja voidaan luovuttaa valtuutetulle tai valtuuttaja voi muuten ilmoittaa valtuutuksesta valtuutetulle. Varmin vaihtoehto on kuitenkin luovuttaa valtakirja valtuutetulle, jotta myöhemmin vältetään todisteluvaikeuksilta ja että alkuperäinen valtakirja on helposti löydettävissä, kun sitä tarvitaan.⁴¹

Valtuutuksen tekemisestä sen vahvistamiseen voi niin sanotusti parhaimmassa tapauksessa kuluu aikaa jopa vuosikymmeniä. Jos valtuutus on olemassa kauan ennen sen vahvistamista, on sitä hyvä päivittää ajan kuluessa ja olosuhteiden muuttuessa.⁴² Edunvalvontavaltuutusta ei kuitenkaan tulisi pitää vain vanhempia ihmisiä koskevana asiana. Esimerkiksi synnynnäisesti sairaan nuoren tai vaarallisia lajeja, kuten jotakin extreme-lajia harrastavan voisi olla hyvä harkita valtakirjan tekoa mahdollisimman pian, kun se vain iällisesti on mahdollista. Ahti Saarenpään (2012) mielestä laki edunvalvontavaltuutuksesta on myöskin osoitus yhteiskunnan aikaisempaa kunnioittavammasta suhtautumisesta niin vanhuuteen, kuin muistakin syistä johtuvaan toimintakyvyttömyyteen.⁴³

3.1.1 Kuvallinen esitys edunvalvontavaltakirjaan liittyvästä prosessista

Kuvio 1: Edunvalvontavaltakirjaan liittyvä prosessi.

Kuviossa 1 on esitetty edunvalvontavaltakirjan tekoon liittyvä prosessi. Prosessi alkaa valtakirjan tekemisestä joko itse tai esimerkiksi pankkilakimiehen avustuksella. Valtakirjaa tehtäessä on päätettävä sen sisällöstä, mitkä asiat mahdollisesti rajataan valtuutuksen ulkopuolelle, tai

⁴¹ Antila 2007, 52.

⁴² Tornberg 2015, 38.

⁴³ Saarenpää 2012, 276.

mitä erityisesti halutaan mukaan valtuutukseen. Valtakirjaan on merkittävä valtuutettu/valtuutetut ja sen on täytettävä edunvalvontavaltakirjan määrämuoto. Määrämuotoon kuuluvat muun muassa todistajat ja heidän lausumansa, sekä ilmoitus koska valtakirja tulee voimaan. Edunvalvontavaltuutuksen syntyminen edellyttää valtakirjan antamista tiedoksi valtuutetulle. Valtakirja voidaan luovuttaa valtuutetulle, tai hänelle voidaan kertoa tehdystä valtuutuksesta. Varminta on antaa alkuperäinen valtakirja suoraan valtuutetulle, koska hän tarvitsee sen mahdollista vahvistamista varten.

Valtakirjan tekemisen jälkeen kuluva aika on tapauskohtainen, sillä koskaan ei voida tietää koska valtuutuksen käyttämiseen tulee tarve. Aikaa voi kuluja useita tai jopa kymmeniä vuosia. Paras vaihtoehto olisi, että edunvalvontavaltakirja olisi tehty hyvissä ajoin, jolloin esimerkiksi valtuuttajan oikeustoimikelpoisuudesta ei olisi epäselvyyttä. Kun tarve valtuutuksen käyttöön tulee, on edunvalvontavaltakirjan mukaisesti vahvistamiseen vaadittava syy täytettävä. Joko sairauden, henkisen toiminnan häiriön, heikentyneen terveydentilan tai muu vastaavan syyn johdosta valtuuttaja on kykenemätön huolehtimaan itseään koskevista asioista tai tarvittavista oikeustoimista.

Jos valtakirja tehdään hyvissä ajoin, on sen sisältöä hyvä miettiä tarkasti. Ajan kuluessa voi olla myös tarpeellista tarkistaa valtuutuksen sisältö ja valtuutetut. Joskus voi olla tarpeen tehdä muutoksia valtakirjaan, jolloin ne on hyvä tehdä vielä oikeustoimikelpoisena, kun asioihin voi vaikuttaa. Kun valtakirja annetaan valtuutetun säilytettäväksi, on hyvä varmistaa sen säilyminen, jotta tarvittaessa valtakirjaa pystytään käyttämään.

Kun tarve valtuutuksen käyttöön tulee, on valtuutetun tehtävä hakemus maistraatille alkupe räisen valtakirjan ja lääkärintodistuksen kanssa. Holhousviranomaisen tekee tarvittavia tarkistuksia valtakirjaan ja sen sisältöön. Tarvittaessa valtuuttajaa, valtuutettua tai heidän lähipiiriään kuullaan ennen valtuutuksen vahvistamista. Jos valtakirja täyttää sille asetetut muotovaatimukset ja asiat ovat muutenkin kunnossa vahvistamista varten, rekisteröidään valtuutus holhousviranomaisten rekisteriin ja valtuutettu voi virallisesti aloittaa toimintansa valtuuttajan hyväksi.

Valtuutettuna toimimiseen ei ole asetettu mitään määräaikaa, mutta valtuutus päättyy viimeistään valtuuttajan kuolemaan. Muita vaihtoehtoja valtuutuksen päättymiselle ovat valtuuttajan toimintakyvyn parantuminen, jolloin hän voikin huolehtia omista asioistaan ilman valtuutettua. Jos valtuutettu luopuu tehtävästään, päättyy valtuutus hänen osaltaan. Mahdollisen toissijaisen valtuutetun on kuitenkin mahdollista hakea vahvistusta omalle tehtävälleen.

3.1.2 Haasteet valtakirjan tekemisessä

Suurin hankaluus valtakirjan tekemisessä on varmasti valtuuttajan oikeustoimikelpoisuus, sekä valtakirjan sisällön määrittäminen. Valtuuttajan on oltava oikeustoimikelpoinen ja täyttänyt 18 vuotta tehdessään valtakirjan. Jos valtakirja on tehty valtuuttajan ollessa alaikäinen tai oikeustoimikelvoton, tehtyä valtuutusta ei voida vahvistaa. Valtakirjan laatijan tulisi aina varmistaa valtuuttajan kelpoisuus valtuutuksen tekoon, ja että hän ymmärtää täysin mitä on tekemässä, jotta säästyään myöskin turhalta työltä ja vaikeuksilta vahvistamisvaiheessa.

Pankkilakimiesten haastatteluista selviää seuraavanlaisia haasteita. Joissain tilanteissa voi olla haasteita valtuuttajan ymmärryskyvyn tulkitsemisessa. Esimerkiksi hetkittäiset selvemät hetket muistisairaalla, voivat aiheuttaa hankaluutta tulkitsemisessa. Tulevien tilanteiden ennakointi on vaikeaa, kun esimerkiksi koetetaan miettiä mahdollisia eturistiriitoja valtuuttajan ja valtuutetun välillä, jo valtakirjaa tehtäessä.⁴⁴

Usein sekoitetaan edunvalvonta ja edunvalvontavaltuutus keskenään. Hämmennystä termit aiheuttavat niin ”tavallisilla” ihmisillä kuin ammattilaisillakin, kuten kiinteistönvälittäjillä. Tämän lisäksi Suomessa yleensäkin halutaan tehdä asiat itse, vaikka muun muassa tällaisten tärkeiden asiakirjojen laatimisessa olisi hyvä luottaa ammattilaisen apuun. Maistraatin henkikirjoittajan mukaan valtakirjojen taso on usein heikkoa; todistajat ovat jäävejä tai eivät ole olleet yhtäaikaisesti paikalla.⁴⁵

3.2 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö

Edunvalvontavaltuutuslain 2 luvun 6 §:n mukaan valtakirjasta on käytävä ilmi ainakin valtuuttaja ja valtuutettu/valtuutetut, sekä asiat joissa valtuutettu saa valtuuttajaansa edustaa. Lisäksi valtakirjan pitää sisältää määräys, jonka mukaan valtuutus tulee voimaan, jos valtuuttaja tulee sairauden, heikentyneen terveydentilan, henkisen toiminnan häiriintymisen tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioista.

Valtuuttaja saa itse määritellä asiat, joita valtuutus koskee. Esimerkiksi taloudellisia asioita varten valtuutus voi olla luonteeltaan yleinen tai valtakirjassa voidaan yksilöidä oikeustoimet, joihin valtuutetulla on valtuutus.⁴⁶

---

⁴⁴ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁴⁵ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁴⁶ HE 52/2006, 17.

3.2.1 Taloudellisissa asioissa edustaminen

Edunvalvontavaltuutukseen liittyvät taloudelliset asiat kattavat hyvin laajan alueen. Taloudellisia asioita ovat valtuuttajan omaisuus, kuten pankkitilit ja muu omaisuus. Jos valtuutukseen ei ole kirjattu mitään taloudellisia asioita rajoittavia ehtoja, voi valtuutettu muun muassa käyttää valtuuttajan pankkitilejä, irtisanoa vuokrasopimuksen ja myydä valtuuttajan omaisuutta.⁴⁷ Taloudellisten asioiden edustamisvalta kattaa myös edustamisen oikeustoimissa, oikeuden käyttää puhevaltaa tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona.⁴⁸

Taloudelliset asiat käsitetään usein hyvin suppeasti ja Hallituksen esityksessä (52/2006) onkin esitetty, ettei niin tulisi tässä tapauksessa tehdä. Taloudellisilla asioilla tarkoitetaan olemassa olevan omaisuuden lisäksi oikeustoimia joilla on valtuuttajan taloudelle huomattavaa merkitystä. Esimerkiksi sosiaalietuuksien hakeminen valtuuttajalle on mahdollista, jos sitä rajoittavaa ehtoa ei ole valtuutukseen kirjattu. Edunvalvontavaltuutus ei koske ainoastaan yksityistalouden piiriin kuuluvia asioita. Jos valtuuttaja on esimerkiksi elinkeinon- tai ammatinharjoittaja koskee taloudellisten asioiden hoitamiseen annettu valtuutus myös ammatinharjoittamiseen liittyviä asioita, jollei niitä ole rajattu valtuutuksen ulkopuolelle.⁴⁹

3.2.2 Henkilöä koskevat asiat ja niissä edustaminen

Taloudellisten asioiden lisäksi tai ohella valtuutus voi käsittää henkilöä koskevat asiat. Henkilöä koskeville asioille annettu valtuutus ei kuitenkaan yksinään riitä, vaan edellytetään sellaista tilannetta, jossa valtuutusta tulisi käyttää, mutta valtuuttaja ei ole itse kykenevä ymmärtämään asian merkitystä.⁵⁰ Jos valtuuttajalla on jossain tilanteessa kyky itse ymmärtää asian merkitys, vain hän voi tehdä päätöksen.⁵¹

Edunvalvontavaltuutuslain 1 luvun 2 §:n mukaisesti valtuutuksen ulkopuolelle on jätetty muun muassa valtuuttajan puolesta suostumuksen antaminen avioliittoon tai lapseksiottamiseen, isyyden tunnustaminen ja sen hyväksyminen, testamentin hyväksyminen tai peruuttaminen. Valtuutetulla ei ole kelpoisuutta edustaa valtuuttajaa myöskään sellaisessa asiassa, joka voidaan rinnastaa edellä mainittujen asioiden tavoin henkilökohtaiseksi.

Kun harkitaan, onko käsiteltävä asia korostetusti henkilökohtainen, pitää ottaa huomioon tapauksen olosuhteet. Yleensä esimerkiksi avioeron hakeminen on niin syvästi henkilöä koskeva

---

⁴⁷ Antila 2007, 16 - 17.

⁴⁸ HE 52/2006, 17.

⁴⁹ Antila 2007, 16 - 17.

⁵⁰ HE 52/2006, 18.

⁵¹ Antila 2007, 17.

asia, ettei valtuutettu voi tällaista päätöstä tehdä valtuuttajan puolesta. Tilanne voi kuitenkin olla toinen, jos henkilökohtainen side puolisoiden välillä on lakannut ja avioliittoa käytetään vain taloudellisena hyväksikäyttönä, varallisuusetujen siirtämiseen toiselle. Korostetusti henkilökohtaisia oikeustoimia koskeva säännös on pakottava. Vaikka valtakirjaan olisi kirjattu määräys, jonka mukaan valtuutettu saa edustaa valtuuttajaa myös näissä korostetusti henkilökohtaisissa asioissa, kuten testamentin muuttamisessa, ovat valtakirjan nojalla tehdyt oikeustoimet ja kyseinen määräys mitättömiä.⁵²

3.2.3 Edunvalvontavaltakirjan sisällön vaikutukset

Ainakin pankkiasioinnin kannalta on merkitystä sillä, onko valtuutus sisällöltään yleisluontoinen, taloudellisten asioiden hoitoon vai tiettyjä oikeustoimia varten annettu. Sisältö määrittelee rajat valtuutetulle, joissa hän voi päämiestään edustaa. Yleisluontoisella valtakirjalla taloudellisten asioiden hoitoon annettu valtuutus oikeuttaa valtuutetun hoitamaan tavanomaisia pankkipalveluita, sekä edustamaan myös tavanomaisissa vakuutusasioissa. Ellei lahjan antamisesta ole valtuutuksessa nimenomaisesti mainittu, ei valtuutetulla ole oikeutta lahjoittaa päämiehen omaisuutta. Lisäksi kiinteistöön liittyvistä oikeustoimista on myöskin määrätävä erikseen. Ilman määräystä kiinteistöön liittyvistä oikeustoimista on valtuutetun hankittava maistraatin lupa. Valtuutettu ei voi myöskään hoitaa asioita, joissa hän on esteellinen. Tällainen tilanne on esimerkiksi kauppaa, jossa hän on itse vastapuolena.⁵³

Edunvalvontavaltuutuksen yksi hyvistä puolista on se, että valtuuttaja saa itse määritellä kuinka paljon maistraatti valvoo valtuutetun toimintaa. Laki edunvalvontavaltuutuksesta määrittelee kuitenkin valvonnan minimitason. Esimerkiksi jokaisen taloudellisia asioita hoitavan valtuutetun on annettava määrääjässä valtuutuksen vahvistamisesta omaisuusluettelo varoista ja veloista joiden osalta valtuutetulla on kelpoisuus edustaa valtuuttajaa. Lisäksi taloudellisissa asioissa valtuutetulla on tilinpitovelvollisuus, vaikka valtuutuksessa ei määriteltäisi vuositilin antamisesta.⁵⁴

Edunvalvontavaltuutuslain 6 luvun 30 §:n ja 33 §:n mukaisesti, valtuutuksella ei voida poistaa maistraatin valvonnan muodoista omaisuusluettelon laatimista, joka tulee laatia kolmen kuukauden kuluessa valtuutuksen vahvistamisesta. Jos valtuutus koskee taloudellisissa asioissa edustamista, voidaan valtakirjassa määrätä tilin antamisesta määrääjain holhousviranomaiselle, kuitenkin enintään vuoden välein. Vaikkei edellä mainittua asiaa olisi valtakirjassa mainittu, on holhousviranomaiselle oikeus vaatia valtuutetulta tiliä, jos selvitykseen on syy.

---

⁵² HE 52/2006, 18.

⁵³ OP-Pohjola -lehti 2013.

⁵⁴ Tornberg 2015, 39.

Edunvalvontavaltuutuksella ei voida korvata testamenttia, sillä valtuutus lakkaa aina kuolemaan, eikä sen sisältöä voida huomioida kuoleman jälkeen. Testamentissa voidaan kuitenkin antaa määräyksiä hautaamiseen tai hautajaisiin liittyen, jos halutaan varmistaa että jälkipolvet ovat varmasti tietoisia toiveista.⁵⁵ Testamentintekokelpoisuuteen on samanlaisia ehtoja, kuin edunvalvontavaltakirjan tekoonkin. Henkilön on oltava yhtäläillä oikeustoimikelpoinen ja ymmärrettävä testamentin sisältö ja mistä haluaa määrätä.

Testamentti on jälkisaädös,⁵⁶ kun taas edunvalvontavaltuutus kohdistuu elinaikaan. Testamentin perustunnusmerkkeinä ovat kuolemanvaraisuus, vastikkeettomuus ja jäämistöä koskeva tahdonilmaisu. Kuolemanvaraisuudella tarkoitetaan oikeusvaikutusten syntymistä vasta kuolemasta. Kuolemanvaraisella oikeustoimella ei siis tyypillisesti ole vaikutuksia perittävän elinaikana.⁵⁷ Myös pankkilakimiesten sähköpostihaastattelusta selviää, että ihmisillä on usein käsitys siitä, että valtakirjalla voidaan hoitaa myös kuolinpesän asioita.⁵⁸

3.2.4 Oikeustoimien rajaukset

Tietystä oikeustoimesta, kuten lahjan antamisesta tarvitaan nimenomainen maininta valtakirjassa, jotta se voidaan toteuttaa. Edunvalvontavaltuutusta tehtäessä on tarkasti mietittävä sen sisältöä ja mitä kaikkea siihen haluaa sisällyttää ja mitä asioita valtuutettu voi valtuuttajan puolesta tehdä.

Lähtökohtaisesti valtuutettu ei saa lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta. Edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 18 §:n mukaisesti valtuuttajan puolesta voidaan antaa lahja, jonka antamisen perusteet on yksilöity valtakirjassa. Valtakirjassa on yksilöitävä riittävän tarkasti lahjoituksen kohde, lahjansaaaja ja antamisajankohta. On esimerkiksi mahdollista määrätä valtuuttajan kullekin lapsenlapselle annettavaksi joka kolmas vuosi rahaa valtakirjassa määritelty summa.⁵⁹

Laissa edunvalvontavaltuutuksesta 4 luvun 20 §:ssä kerrotaan, että kiinteistön myynnistä, muusta luovuttamisesta ja kiinnityksistä on edunvalvontavaltakirjassa oltava nimenomainen maininta. Valtakirjassa ei kuitenkaan edellytetä määrättävän kiinteistön yksilöintiä.⁶⁰

---

⁵⁵ Aarnio & Kangas 2015, 309.

⁵⁶ Aarnio & Kangas 2015, 17.

⁵⁷ Aarnio & Kangas 2015, 21, 23.

⁵⁸ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁵⁹ HE 52/2006, 27.

⁶⁰ HE 52/2006, 29.

Valtuutettu voi määrätä jotkin valtuutetun tekemät oikeustoimet luvanvaraisiksi. Sovellettavat säännökset löytyvät holhoustoimesta annetun lain (HolTL) 5 luvun 34 §:stä, jossa kerrotaan säännösten koskevan edunvalvojaa. Koska valtuuttaja on edunvalvontavaltuutuksen ollessa voimassa toimintakyvytön, on haluttu mahdollistaa valtuuttajan edunmukaisuuden huomioiminen.⁶¹

Oikeustoimet, joihin luvanvaraisuutta voidaan valtuuttajan halutessa soveltaa, voidaan jaotella viiteen eri ryhmään. Ryhmiin kuuluvat muun muassa seuraavat oikeustoimet: Asuntoa koskevia oikeustoimia ovat asunto-osakkeen hankkiminen ja myyminen, sekä käyttöoikeuden luovuttaminen yli viideksi vuodeksi. Kiinteää omaisuutta koskevia oikeustoimia ovat kiinteän omaisuuden hankkiminen, myyminen tai luovuttaminen. Jäämistöä ja ositusta koskevat oikeustoimia ovat muun muassa perinnöstä luopuminen, sekä osituksesta tai perinnönjaosta sopiminen. Velvoitteita koskevia oikeustoimia ovat muun lainan, kuin valtion takaaman opintolainan ottaminen, toisen velan takaaminen ja omaisuuden luovuttaminen pantiksi. Liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvät oikeustoimet sisältävät muun muassa päämiehen nimissä tapahtuvan elinkeinon harjoittamisen tai erilaisiin yhtiöihin liittymisen.⁶²

Maistraatti toimii viranomaisena, jolta tarvittavat luvat on haettava. Edunvalvontavaltuutuslain luvun 4 19 §:n mukaan lupa on haettava maistraatilta, joka valvoo valtuutetun toimintaa. Jos oikeustoimea varten täytyy hakea lupa useamman valtuuttajan osalta, voidaan lupa hakea maistraatista jolle kuuluu valvonta jonkun osallisen osalta.⁶³

Jos edunvalvontavaltakirjan sisältöön liittyvissä asioissa on valtuuttajan mielestä seikkoja, joihin hän haluaa antaa tarkempia ohjeita valtuutetulle, on hänellä mahdollisuus tehdä valtakirjasta erillinen toimiohje. Toimiohjeita voidaan tehdä oikeustoimien helpottamiseksi. Erillisen toimiohjeen hyvänä puolena on se, ettei esimerkiksi kauppaa tehtäessä valtuutetun vastapuolena oleva saa tietää mahdollisesta neuvotteluvavarasta. Jotta asioiden hoito olisi sujuvaa, on esimerkiksi erilaisten kustannusten kattamiseksi myytävän omaisuuden luettelo järkevää kirjata erikseen toimiohjeelle, jolloin aiemmin myydyn omaisuuden suhteen ei tarvitsisi tehdä mitään erityisiä selvityksiä vastapuolelle. Toimiohje voi koskea niin taloudellisia, kuin henkilöä koskevia asioita. Valtuutetun on käytännössä mahdollista antaa myös toimiohjeita kuolemaa edeltävästä hoidosta ja hoitomuodoista. Tarkemmin tällaisia asioita voidaan kirjata hoitotahtoon.⁶⁴

---

⁶¹ HE 52/2006, 27.

⁶² Välimäki 2013, 114 - 123.

⁶³ HE 52/2006, 50.

⁶⁴ Antila 2007, 95.

Toimiohjeissa ei tarvitse noudattaa valtakirjan muotovaatimuksia. Toimiohjeet on hyvä laatia kirjallisena, jotta ne ovat todennettavissa tarvittaessa. Edunvalvontavaltakirjan mukaisesti on toimiohjeetkin hyvä allekirjoittaa ja kahden todistajan vielä varmentaa, jolloin ohjeiden oikeaperäisyys on varmistettavissa. Toimiohjeista ei kuitenkaan kannata mainita varsinaisessa valtakirjassa, jottei synny esimerkiksi epäselvyyttä kelpoisuuden rajoista.⁶⁵

3.3 Valtuutettu

Laissa edunvalvontavaltuutuksesta 1 luvun 3 §:ssä ei kovin paljon ole rajoitettu valtuutetun valintaa. Oikeastaan ainoana rajoituksena on, että valtuutetun tulee olla luonnollinen henkilö. Luonnollisen henkilön valtuuttaminen perustuu erityisesti valtuutuksen lähtökohtana olevaan valtuuttajan ja valtuutetun väliseen luottamussuhteeseen.⁶⁶

Valtuutetun valinta on kuitenkin yksi tärkeimmistä valtuutukseen liittyvistä asioista ja tärkeä osa itsemääräämisoikeutta, joka valtuutukseen kuuluu. Tällöin valtuuttaja saa hyvin vapaasti päättää, ketä kohtaan tuntee edunvalvontavaltuutuksen edellyttämää luottamusta. Valtuutetulle ei ole erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Koska valtuuttaja itse valitsee, kenet valtuuttaa tehtävään, on hänelle jätetty asian harkinta kokonaan.⁶⁷

Valtuutetulla on kuitenkin vähäisistä kelpoisuusvaatimuksista huolimatta velvollisuuksia. Edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 16 §:ssä kerrotaan valtuutetun yleiset velvollisuudet. ”Valtuutetun on pidettävä huolta valtuuttajan oikeuksista ja edistää hänen parastaan.” Ennen päätöksentekoa valtuutuksen piirin kuuluvassa asiassa, on valtuuttajalta tiedusteltava mielipidettä, jos asia on hänen kannalta tärkeä ja kuulemisesta ei aiheudu hankaluutta. Valtuutetun on myös pidettävä omat ja valtuuttajan raha- ja muut varat erillään toisistaan.

Valtuuttajan kuulemiseen liittyen on tarkoitettu korostaa yhteistoiminnan merkitystä valtuuttajan ja valtuutetun välillä. Säännöksellä tarkoitetaan kuitenkin vain valtuuttajan ja valtuutetun välistä suhdetta. Vaikka kuulemista ei tehtäisikään, on tehty oikeustoimi silti sitova. Varojen erillään pito on erityisen tärkeää muun muassa mahdollisten valtuutetun velkojien takia, jolloin valtuuttajan varat ovat suojassa näiltä. Jos varoja ei pidetä erillään on vaara, että ne joutuvat ulosmitatuksi valtuutetun veloista tai niiden katsotaan kuuluvan esimerkiksi valtuutetun kuolinpesään.⁶⁸

---

⁶⁵ Antila 2007, 95.

⁶⁶ HE 52/2006, 18.

⁶⁷ Antila 2007, 25 - 26.

⁶⁸ HE 52/2006, 26.

Valtuutettu tulee mainita valtakirjassa, eikä valtuutusta voida esittää nimetylle valtuutetulle ”tai hänen määrämälleen”. Valtuutetun nimeämisen vuoksi myöskään yleistä edunvalvojaa ei voida virkansa puolesta määrätä valtuutetuksi. Valtuutettuna toimiminen ei kuulu yleisen edunvalvojan virkavelvollisuuksiin, joten vaikka yleinen edunvalvoja olisi nimetty valtakirjassa, hänen ei olisi velvollisuutta ottaa tehtävää vastaan.⁶⁹

3.3.1 Valtuutuksen antaminen ja jakaminen

Edunvalvontavaltuutuslain 2 luvun 4 §:n mukaisesti voidaan valtuutettuja nimetä useampia. Valtuuttaja voi esimerkiksi haluta, että yksi valtuutettu edustaa häntä taloudellisissa ja toinen valtuutettu henkilöä koskevissa asioissa. Valtuutetuille voidaan määrätä myös samat tehtävät, jolloin valtakirjaan olisi hyvä kirjata epäselvyyksien välttämiseksi, onko valtuutetuilla oikeus edustaa valtuuttajaa vain yhdessä, vai myös erikseen. Jos valtuutetuille annetaan erilaisia tehtäviä, on suositeltavaa tehdä erilliset valtakirjat.⁷⁰ Edunvalvontavaltuutuslain 12 §:n 2 momentin mukaan tehtäessä uusi edunvalvontavaltuutus, aikaisempi valtuutus katsotaan peruutetuksi siltä osin, kuin uusi valtuutus sisältää sen kanssa ristiriitaisia määräyksiä. Erityisesti tilanteessa, jossa halutaan antaa valtuutetuille erilaisia tehtäviä, kannattaa valtuutukseen kirjata, että valtuutusten on tarkoitettu tulevan voimaan rinnakkain.⁷¹

Valtakirjaan voidaan nimetä varavaltuutettu ja toissijainen valtuutettu. Näiden nimeämisellä varaudutaan siihen, jos valtuutettu onkin tilapäisesti tai pysyvästi kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä. Varavaltuutettu on henkilö, joka nimetään siltä varalta, jos varsinainen valtuutettu tulee tilapäisesti estyneeksi hoitamaan tehtäväänsä, esimerkiksi sairauden vuoksi. Toissijainen valtuutettu taas nimetään siltä varalta, jos varsinainen valtuutettu ei ota tehtävää vastaan, luopuu siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamaan sitä. Toissijaiseksi- ja varavaltuutetuksi voidaan nimetä sama henkilö tai useampia henkilöitä. Jos valtuuttaja haluaa nimetä useita henkilöitä, tulisi valtakirjasta ilmetä heidän ensisijaisuusjärjestyksensä.⁷² Varavaltuutus on tarkoitettu väliaikaiseksi ja toissijainen pysyväksi järjestelyksi.⁷³ Edunvalvontavaltuutuslain 8 luvun 4 §:ssä kerrotaan lain soveltamisesta varavaltuutettuun ja toissijaiseen valtuutettuun. Heihin sovelletaan samoja säännöksiä, kuin valtuutettuun, jollei erikseen muuta säädetä.

Varavaltuutetulle voi tulla tarve tilanteessa, jossa varsinainen valtuutettu on tilapäisesti esteellinen. Esteellisyydestä kerrotaan tarkemmin edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 17 §:ssä.

---

⁶⁹ Antila 2007, 26.

⁷⁰ Antila 2007, 27.

⁷¹ Antila 2007, 27.

⁷² HE 52/2006, 18.

⁷³ Antila 2007, 28.

Valtuutettu ei saa muun muassa edustaa valtuuttajaa silloin, kun vastapuolena on valtuutettu itse, hänen puolisonsa tai lapsensa.

Edunvalvontavaltuutusta ei voida siirtää toiselle, eikä valtuutuksesta voi vapautua nimeämällä toista henkilöä itsensä tilalle. Valtuutettu voi kuitenkin käyttää johonkin yksittäiseen oikeustoimeen valtuutettua, samalla tavalla kuin edunvalvojakin voi valtuuttaa tietyissä tilanteissa toisen toimimaan puolestaan.⁷⁴

Valtuutetulla on jo ennen valtuutuksen vahvistamista oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollosta tietoja, joilla pystytään selvittämään valtuuttajan toiminta- ja ymmärryskyky asioissa, joita valtuutus koskee. Edunvalvontavaltuutuslain 8 luvun 45 § kertoo tarkemmin valtuutetun oikeudesta saada tietoja. Vahvistamisen jälkeen valtuutetulla on oikeus saada tietoja asioista, jotka koskevat valtuutusta ja joihin valtuuttajalla itsellään olisi oikeus. Lisäksi valtuuttajalla on lain 47 §:n mukainen salassapitovelvollisuus. Valtuutettu ei saa ilman valtuuttajan suostumusta ilmaista asioita, jotka on saanut tietoonsa valtuutukseen liittyen, ja jotka vaikuttavat valtuuttajan taloudelliseen etuun tai yksityisyyden suojaamiseen.

Edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 15 §:ssä kerrotaan valtuutetun kelpoisuuden tai toimivallan ylittämistä. Oikeustoimet, joiden tekemiseen valtuutetulla ei ole ollut kelpoisuutta, eivät sido valtuuttajaa. Myöskään silloin, kun valtuutettu oikeustoimen tehdessään toimii vastoin valtuuttajan ohjeita, valtuuttaja ei ole vastuussa oikeustoimesta. Tai silloin, kun kolmas henkilö on tiennyt, tai olisi hänen olisi pitänyt tietää valtuutetun ylittäneen toimivaltansa.

Hallituksen esityksessä (52/2006) annetun esimerkin mukaisesti valtuutuksella on voitu antaa valtuudet kiinteistön kauppaan, mutta oikeustoimikelpoisena valtuuttaja on voinut antaa valtuutetulle lisäksi ohjeita esimerkiksi alimmasta myyntihinnasta. Jos valtuutettu myy kiinteistön alemmalla hinnalla, mitä valtuuttaja on ohjeistanut, ylittää valtuutettu toimivaltansa. Tällainen oikeustoimi ei sido valtuuttajaa ainoastaan silloin, jos kolmas osapuoli on ollut vilpillisessä mielessä.⁷⁵ Valtuutetulla on kuitenkin edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 23 §:n mukaisesti vahingonkorvausvelvollisuus toimiessaan tahallisesti tai huolimattomasti.

---

⁷⁴ Kangas 2013, 235.

⁷⁵ HE 52/2006, 25 - 26.

3.3.2 Haasteet valtuutetun kohdalla

Valtuutetun valitseminen on tärkeä osa valtuutuksen suunnittelua ja tekemistä. Valtakirjaa tehtäessä olisi hyvä keskustella mahdollisten valtuutettujen kanssa heidän mahdollisuuksistaan ja haluistaan toimia valtuutettuna, jotta välttyttäisiin tilanteilta joissa valtuutettu luopuukin tehtävästään tai ei ota sitä ollenkaan vastaan ja valtuutus loppuukin.

Usein aloite edunvalvontavaltakirjan tekoon tulee myös omaisilta itseltään. Omaiset haluavat mahdollisesti hoitaa asioita ilman tilivelvollisuutta maistraatille, mutta joskus aloitteen tekemiseen voi olla huonompiakin syitä. Valtakirjoja tehdään joskus turhan kevyillä perusteilla, eikä mietitä tarkasti valtuutetun sen mukana saamia valtuuksia. Jos valtuutettu ei ole kykenevä tai motivoitunut hoitamaan asioita, tai ottaa valtuutetun tehtävän vastaan esimerkiksi velvollisuudentunnosta, voi asioiden hoitaminen olla huonompaa, kuin jos edunvalvoja hoitaisi tehtävää.⁷⁶

Valtuutetun valinta voi olla myös ongelmallista tilanteissa, joissa valtuuttajalla ei ole läheiset välit perheeseensä, tai perhettä ei ole. Esteellisyyteen liittyvät kysymykset ovat suurimmat haasteet valtuutetun kohdalla. Usein valtakirjaa tehtäessä on vaikea nimetä esteetön varavaltuutettu tilanteita varten, jolloin lähiomainen tai perhepiiristä oleva ei voi valtuutettuna toimia.⁷⁷

Edunvalvontavaltuutuslain 5 luvun 24 §:n mukaisesti valtuutusta ei voida vahvistaa, jos valtuutettu on perustellusta syystä kykenemätön ja sopimaton toimimaan tehtävässään. Koska päätös valtuutetusta on valtuuttajan itsensä tekemä, ei erityistä selvitystä valtuutetun kyvystä ja sopivuudesta ole tarpeellista tehdä. Joskus kuitenkin lain 26 § mukaisessa kuulemisessa voi selvittää valtuutetusta asioita, joiden perusteella voidaan epäillä valtuutetun sopivuutta tehtävään. Esimerkiksi henkilöä, jolle on itselleen määrätty edunvalvoja tai joka on tuomittu rangaistukseen luottamusaseman väärinkäyttämisestä, ei voida määrätä edunvalvontavaltuutuksi.⁷⁸

3.4 Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo

Hallituksen esityksen (52/2006) mukaisesti edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo edellyttää holhousviranomaisen vahvistamisen lain 24 §:n vaatimusten mukaisella tavalla. Valtuuttajan on oltava ollut täyttänyt 18 vuotta valtakirjaa tehdessään ja valtakirjan on täytettävä sille

---

⁷⁶ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁷⁷ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁷⁸ HE 52/2006, 33.

6 §:ssä asetetut muotovaatimukset. Lisäksi valtuuttajan on oltava kykenemätön hoitamaan valtuutuksessa esitettyjä asioita lain 1 §:n kerrotuista syistä johtuen. 42 §:n mukaan valtuutuksen voimaantulo ei kuitenkaan edellytä vahvistamista koskevan päätöksen lainvoimaisuutta.⁷⁹

Valtuutuksen vahvistamismenettelyn avulla valtuutukseen kuuluva viranomaiskontrolli saadaan mukaan heti, kun valtuutettu aloittaa tehtävänsä. Maistraatin ollessa alusta lähtien mukana valtuutuksen voimaansaattamisessa, saadaan voimassa olevat valtuutukset maistraatin tietoon, jolloin myös valvonta helpottuu ja pystytään paremmin ennalta ehkäisemään väärinkäytöksiä. Maistraatin vahvistaessa edunvalvontavaltuutuksen, voidaan myös valtuutuksen voimaantuloajankohta todeta yksiselitteisesti. Valtuutuksen vahvistaminen ratkaistaan maistraatissa esittelystä. Päätöksentekomenettely on sama, kuin edunvalvojan määräämistä koskevassa asiassa.⁸⁰

Edunvalvontavaltuutus ei tule voimaan allekirjoitushetkellä, vaan vasta siinä tapauksessa, jos valtuuttaja tulee kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan. Useimmiten ihmiset eivät edes elä niin vanhoiksi tai sairastu, etteivätkö olisi silti oikeustoimikelpoisia. Valtuutuksen voimaantulo edellyttää holhousviranomaisen vahvistamista.⁸¹ Valtuutetun tulee esittää viranomaiselle alkuperäinen valtakirja ja lääkärintodistus, josta selviää vahvistamedellytyksen eli esimerkiksi sairauden olemassaolo, kuten laissa edunvalvontavaltuutuksesta 24 § 1 momentissa on esitetty. Holhousviranomainen, jolta vahvistamista haetaan, määrätty sen mukaan mikä on valtuuttajan kotikunta. Lain 25 § selventää myös tilannetta, jolloin valtuuttajalla ei ole kotikuntaa Suomessa. Tällöin vahvistus haetaan sen toimialueen holhousviranomaiselta, jossa valtuuttaja pääasiallisesti oleskelee.

Ennen valtuutuksen vahvistamista valtuuttajalle on varattava mahdollisuus kuulemiseen hakemukseen liittyen. Edunvalvontavaltuutuslain 5 luvun 26 §:ssä sanotaan kuitenkin myös, ettei tilaisuutta tarvitse varata, jos valtuuttaja ei kykene ymmärtämään asioiden merkitystä. Lisäksi tilaisuus kuulemiseen tulee varata myös valtuuttajan puolisolle, jollei se olosuhteista johtuen ole tarpeetonta. Viranomainen voi kuulla tarvittaessa myös valtuutettua, valtuuttajan vanhempia, sisarusia tai muita läheisiä. Valtuutettu voi myös tarvittaessa joutua esittämään selvityksiä asioista, joilla voisi olla vaikutusta arvioitaessa valtuutetun kykyä toimia tehtävässään.

---

⁷⁹ HE 52/2006, 19, 21.

⁸⁰ Antila 2007, 80.

⁸¹ Antila 2007, 80.

Valtuutettu voi edunvalvontavaltuutuslain 3. luvun 10 §:n mukaan ryhtyä jo ennen valtuutuksen vahvistamista sellaisiin kiireellisiin toimiin valtuutuksen perusteella, joilla pystytään välttämään vahingon aiheutuminen valtuuttajalle. Varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun osalta valtuutus tulee voimaan, kun se on hakemuksesta vahvistettu suhteessa häneen. Tehtävien siirtyminen toiselle vaatii aina holhousviranomaisen myötävaikutusta. Erillisellä vahvistamismenettelyllä pystytään varmistumaan toissijaisten valtuutettujen kyvyistä ja sopivuudesta tehtävään, sekä mahdollistetaan rekisterin ajantasaisuuden ja valvonnan ylläpito.⁸²

Edunvalvontavaltuutuslain 24 §:ssä esitetään myös syitä tilanteille, jolloin valtuutusta ei voida vahvistaa. Vahvistaminen edellyttää, että valtakirjan tekohetkellä valtuuttaja on ymmärtänyt valtakirjan merkityksen ja todistajat ovat lain 8 §:n mukaan kelpoisia todistajiksi. Jos vahvistamishetkellä on perusteltua epäillä, että valtuutettu olisi kykenemätön tai sopimaton tehtäväänsä, ei valtuutusta voida vahvistaa. Jos valtuuttajalla on jo edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia valtuutusta koskevista asioista, ei valtuutusta vahvisteta. Terve henkilö ei voi koskaan saattaa edunvalvontavaltuutusta itse voimaan. Tällaisessa tapauksessa henkilö voi halutessaan käyttää tavallista valtuutusta asioidensa hoidossa.⁸³

3.4.1 Haasteet edunvalvontavaltuutuksen voimaantulossa

Jotta valtuutus voidaan vahvistaa, tarvitaan lääkärintodistus mahdollisesta sairaudesta. Vaikeutta aiheuttavat tilanteet, joissa ei voida lääkärikäynnillä todentaa henkilön huonontunutta kuntoa tai sairautta, joka vaikuttaisi asioista huolehtimiseen. Henkilön ei tarvitse välttämättä menettää kokonaan kykyään huolehtia asioistaan, jotta edunvalvontavaltuutus tulisi voimaan. Olennaista voimaantulon kannalta on ainoastaan valtuutusta koskevilla seikoilla. Esimerkiksi erityisesti taloudellisten asioiden yhteydessä voi valtuuttaja valtuutuksen voimassaolosta huolimatta päättää asioistaan, jos hänellä vain on kyky ymmärtää asioiden merkitys.

Valtuutus saatetaan usein tehdä vasta, kun valtuuttajan kunto on heikohko ja tuoda vahvistettavaksi pian allekirjoittamisen jälkeen. Tällaisessa tilanteessa voi maistraatilla olla haastavaa arvioida, onko valtuuttaja voinut olla oikeustoimikelpoinen valtakirjaa tehdessään, jos valtuutuksen vahvistamista haetaan hyvin nopeasti ja esimerkiksi lääkärintodistuksesta selviää pitkälle edennyt dementia.⁸⁴

Maistraatin kotisivuilla holhustoimen edunvalvontapalveluista kerrottaessa kerrotaan myös suuntaa-antavista käsittelyajoista, joka on edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisen osalta 3

---

⁸² HE 52/2006, 21 - 22.

⁸³ Kangas 2013, 233.

⁸⁴ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

kuukautta.⁸⁵ Käsittelyaika voi olla useille edunvalvonnantarpeessa oleville turhan pitkä, vaikka yksittäistapauksia saatetaankin hoitaa nopeammin. Pankkilakimiesten haastatteluista selviää, että heidän mielestään vahvistamisvaiheen tulisi olla sujuva ja mahdollisimman nopea. Erityisesti tässä vaiheessa maistraatin valvontatehtävien tulisi olla minimissään, jotta asiat olisivat mahdollisimman sujuvia ja edunvalvontavaltuutuksen helpous, verrattuna holhoustoimilain mukaiseen edunvalvontaan, olisi huomattavissa alusta alkaen.⁸⁶

Pankkilakimiehet eivät yleensä ole tekemisissä edunvalvontavaltuutuksen vahvistamis- tai voimaantulovaiheessa, mutta joskus heiltäkin voidaan kysyä tarkennuksia liittyen valtuuttajan ymmärryskykyyn valtakirjan laatimishetkellä. Usein tällaisissa tapauksissa valtuutusta haetaan vahvistettavaksi hyvin pian sen laatimisen jälkeen.⁸⁷

Jotta voidaan soveltaa edunvalvontavaltuutuslakia, tulee valtakirjan olla tehty 1.11.2007, tai sen jälkeen. Edunvalvontavaltuutuksena ei pidetä valtakirjaa, joka on tehty ennen lain voimaantuloa. Edunvalvontavaltuutuslain 8 luvun 50 §:n mukaisesti valtuutukseen, jota koskeva valtakirja on tehty ennen kyseessä olevan lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa olleita säännöksiä.

3.4.2 Valvonnan haasteet

Koska edunvalvontavaltuutuksen yhtenä tärkeänä lähtökohtana on ollut holhousviranomaisten työn helpottaminen, valvonta on myös vähäisempää, kuin holhoustoimilain mukaisessa edunvalvonnassa. Valvonnan vähäisyys mahdollistaa myös väärinkäytöksen lisääntymisen. Kevyemmän kontrollin johdosta voi seurata päämiehelle ohuempi suoja. Jotta väärinkäytöksiä voitaisiin estää, tulisi kiinnittää huomiota valtuuttajan suojaan, joka on keskitetty valtuutuksen tekemiseen ja käynnistämiseen. Valtakirjan tiukat muotovaatimukset ja voimaantuloon liitetty viranomaiskontrolli ovat valtuuttajan suojana. Alkuvaiheeseen kuuluvaan kontrollia täydentää holhousviranomaisen suorittama valtuutetun toiminnan valvonta, joka voi tosin olla hyvin vähäistä.⁸⁸

Pankkilakimiesten haastatteluista selviää, ettei valvonnan tehostamiselle välttämättä ole tarvetta. Haastatteluissa on vedottu myös perheen sisäiseen valvontaan, jolloin väärinkäytöstä epäiltäessä voi läheinen ilmoittaa epäilystään maistraattiin.⁸⁹

---

⁸⁵ Maistraatti 2017, Holhoustoimen edunvalvontapalvelut.

⁸⁶ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁸⁷ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁸⁸ Välimäki 2008, 159.

⁸⁹ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

Sähköpostihaastatteluiden perusteella voidaan kuitenkin sanoa, ettei valvonnan tehostamiselle ainakaan tässä vaiheessa ole tarvetta. Kovin suuria ongelmia tai väärinkäytöksiä ei ole ilmennyt ja edunvalvontavaltuutuksen yhtenä lähtökohtana on kuitenkin paljon kevyempi valvonta, kuin holhoustoimilain mukaisessa edunvalvonnassa.⁹⁰

3.5 Edunvalvontavaltuutuksen päätyminen

Edunvalvontavaltuutus lakkaa olemasta voimassa edunvalvontalain 11 §:ssä kerrotuista syistä johtuen. Valtuutus voidaan peruuttaa, tai valtuutettu voi ilmoittaa holhousviranomaiselle luopuvansa tehtävästään. Valtuutus lakkaa aina valtuuttajan kuolemaan.

Hallituksen esityksen (52/2006) mukaan valtakirjaan voidaan kuitenkin antaa muitakin määräyksiä valtuutuksen lakkaamiselle, kuten valtuutuksen lakkaaminen määrättyä ajankohtana. Valtakirjassa ei voida kuitenkaan määrätä valtuutuksen voimassapysymisestä, vaikka jokin edellä mainituista syistä olisi käsillä. Pykälän säännökset ovat siis pakottavia.⁹¹

3.5.1 Edunvalvontavaltuutuksen peruuttaminen

Edunvalvontavaltuutus voidaan peruuttaa ennen ja jälkeen sen voimaantulon. Jos peruuttaminen tehdään valtuutuksen voimaantulon jälkeen, tulee sen tapahtua edunvalvontavaltuutuslain 5 luvun 28 §:n mukaisesti ja tulla voimaan lain 3 luvun 12 §:n 3 momentin mukaisesti, eli kun holhousviranomaisen on peruuttamisen vahvistanut. Holhousviranomaisen on vahvistettava peruuttaminen valtuuttajan hakemuksesta, jos valtuuttaja kykenee ymmärtämään sen merkityksen.

Lupaus olla peruuttamatta valtuutus ei ole sitova, vaikka valtuuttaja olisi valtakirjassaan tai muuten luvannut asiasta. Koska valtakirja suositellaan tehtäväksi hyvissä ajoin, voivat valtuuttajan ja valtuutetun väliset suhteet muuttua siten, ettei valtuutus vastaa enää valtuuttajan tahtoa.⁹² Lain edunvalvontavaltuutuksesta 3 luvun 12 §:n mukaan valtuutuksen antanut henkilö voi peruuttaa valtuutuksensa ennen sen voimaantuloa. Valtuutuksen voi perua, jos valtuuttaja kykenee ymmärtämään peruuttamisen merkityksen. Peruuttaminen tapahtuu ottamalla valtakirja takaisin valtuutetuilta tai hävittämällä se. Jos tehdään uusi valtuutus, katsotaan vanha peruutetuksi siltä osin kuin uusi valtuutus sisältää sen kanssa ristiriitaisia määräyksiä.

---

⁹⁰ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

⁹¹ HE 52/2006, 22.

⁹² HE 52/2006, 23.

Valtuuttajan on mahdollista peruuttaa valtuutus pyytämällä valtakirja takaisin itselleen, vielä kun on toimintakykyinen ja oikeustoimikelpoinen. Jonkinlainen toiminta- ja ymmärryskyky voi kuitenkin ihmisellä olla, vaikka hän olisikin oikeustoimikelvoton. Tällaisissa tapauksissa valtuutetulla on moraalinen vastuu siitä, miten hän toimii valtuutuksen kanssa, jos valtuuttaja haluaakin sen peruuttaa. Tällaiset tilanteet ovat hyvin tapauskohtaisia, mutta hyvinkin mahdollisia, varsinkin tilanteissa joissa valtakirja on tehty useita vuosia aikaisemmin.

Itsemääräämisoikeus korostuu edunvalvontavaltuutuksessa erityisesti mahdollisuutena peruuttaa tehty valtuutus. Itsemääräämisoikeus ei siis tietyiltä osin lopu, vaikka valtuutus olisikin voimassa. Asian ymmärtäessään ihmisellä on myös tietynlainen itsemääräämisoikeus, ja erityisesti henkilöä koskevissa asioissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan myös valtuuttajan oma tahto.

3.5.2 Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen muista syistä

Valtuutetulla on oikeus luopua tehtävästään valtuutuksen vahvistamisen jälkeenkin. Lähtökohtana säännökselle on, ettei ketään voida velvoittaa toimimaan valtuutettuna vastoin tahtoaan. Valtuutetun on kuitenkin ilmoitettava tehtävästään luopumisesta holhousviranomaiselle. Tilanteessa, jossa valtakirjassa on määrätty toissijainen valtuutettu, lakkaa valtuutus varsinaisen valtuutetun luopuessa tehtävästään. Valtuutus tulee erikseen voimaan toissijaisen valtuutetun osalta, vasta kun hänen hakemuksensa on uudelleen vahvistettu.⁹³

Edunvalvontavaltuutuslain 3 luvun 11 §:n mukaan, jos valtuuttajalle määrätään edunvalvoja, lakkaa valtuutus siltä osin, kuin edunvalvojan tehtäviin kuuluu huolehtia valtakirjassa mainituista asioista. Hallituksen esityksessä (52/2006) on esitetty esimerkkinä tapaus, jossa valtuutettu saa edustaa valtuuttajaa taloudellisissa ja henkilöä koskevissa asioissa. Edunvalvoja määrätään kuitenkin huolehtimaan päämiehen taloudellisista asioista, jolloin valtuutetulle jää valtuutetun edustaminen henkilöä koskevissa asioissa.⁹⁴ Harkintaa tällaisissa tapauksissa voidaan kuitenkin käyttää ja mahdollisesti jopa lakkauttaa edunvalvonta sen vuoksi, ettei edunvalvontavaltuutuksen vuoksi se ole enää tarpeellista.⁹⁵

Koska edunvalvontavaltuutus on vahvasti valtuuttajan ja valtuutetun väliseen luottamukseen perustuva oikeustoimi, on perusteltua että valtuutus lakkaa aina valtuuttajan kuolemaan. Lisäksi valtuutukseen liittyvää viranomaisvalvontaa ei olisi tarkoituksenmukaista jatkaa enää sen jälkeen, kun valtuuttajan omaisuus on siirtynyt hänen oikeudenomistajilleen.⁹⁶

---

⁹³ HE 52/2006, 22.

⁹⁴ HE 52/2006, 23.

⁹⁵ Tornberg 2015, 37.

⁹⁶ HE 52/2006, 22.

Valtuutuksen lakattua edunvalvontavaltuutuslain 6 luvun 35 ja 36 §:n mukaan valtuutetun on luovutettava valtakirja sekä hoidossa oleva omaisuus valtuuttajalle, toissijaiselle valtuutetulle, valtuuttajan edunvalvojalle tai muulle omaisuuteen oikeutetulle, kuten kuolinpesän edustajalle. Jos valtakirjassa ei muuta määrätä, tulee valtuutuksen lakattua valtuutetun antaa tili sille jolla on oikeus vastaanottaa omaisuus. Vastaanottavalla taholla on oikeus saada nähtäväkseen tehtyihin tileihin liittyvät tositteet.

4 Holhoustoimilain mukainen edunvalvonta

Holhousta koskeva lainsäädäntö kuuluu yleiseen lainsäädäntöön ja on kosketuksissa kaikkien ihmisten elämään sen eri vaiheissa.⁹⁷ Holhustoimen tarkoituksena on valvoa ihmisten etuja, jotka eivät voi itse huolehtia taloudellisista asioistaan. Edunvalvonnan syynä voivat olla esimerkiksi sairaus, vajaavaltaisuus tai kehityksen viivästyminen. Ensisijaisesti holhustoimi on tarkoitettu taloudellisten asioiden hoidon järjestämiseen ja taloudellisten etujen valvontaan.⁹⁸ Edunvalvonnalle voi olla tarvetta myös henkilöä koskevissa asioissa, jolloin edunvalvoja voidaan määrätä hoitamaan tällaista päämiehen lakimääräistä edustamista.⁹⁹ Lain holhustoimesta 2 luvun 8 §:n mukaan edunvalvojan tehtävät voidaan rajata koskemaan määrättyä asiaa tai omaisuutta.

Lain holhustoimesta 1 luvun 2 ja §:n mukaan henkilölle, joka on vajaavaltainen alaikäisyyden tai vajaavaltaiseksi julistamisen (täysi-ikäinen) vuoksi, voidaan määrätä edunvalvoja. Vajaavaltaisen taloudellisia ja muita asioita hoitaa edunvalvoja. Jos henkilö, joka ei kuitenkaan ole vajaavaltainen, tarvitsee tukea asioidensa hoitoon, voidaan hänelle määrätä edunvalvoja. Jos etujen turvaamiseksi ei riitä edunvalvojan määrääminen, voidaan myös edunvalvottavan toimintakelpoisuuttaan rajoittaa.

Holhousviranomaisena toimii maistraatti, joka on erityisesti taloudellisten asioiden hoitoon ja taloudellisten etujen valvontaan tarkoitettu organisaatio. Maistraatin tehtävänä on valvoa edunvalvojan toimintaa, erityisesti tilinpitoon ja - tarkastukseen liittyen. Pääsääntöisesti tuomioistuimien määrää edunvalvojan.¹⁰⁰ Jos henkilö haluaa hakea edunvalvojaa itselleen, hänen tulee nimetä henkilö jonka hän haluaa edunvalvojakseen. Tällaisessa tapauksessa maistraatti tekee päätöksen, eikä tuomioistuinta tarvita. Tällä keinolla on pyritty laskemaan kynnystä

---

⁹⁷ HE 146/1998, Yleisperustelut, 1. Johdanto.

⁹⁸ HE 146/1998, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, Yleiset säännökset.

⁹⁹ HE 146/1998, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, Edunvalvojan määräämisen edellytykset.

¹⁰⁰ Tornberg 2015, 49.

tulla edunvalvontaan tapauksissa, joissa henkilö itse tuntee tarvetta edunvalvonnalle.¹⁰¹ Maistraatti ei voi kuitenkaan puuttua oma-aloitteisessa edunvalvonnassa edunvalvojan valintaan, muuta kuin hyväksymällä tai hylkäämällä sen. Tuomioistuinpäätöksessä taas voidaan valita useiden vaihtoehtojen väliltä.¹⁰²

Jotta voidaan määrätä edunvalvojaksi, tulee henkilön täyttää tietyt edellytykset, joista on säädetty laissa holhoustoimesta 2 luvun 5 ja 6 §:ssä. Yleisiä ja kaikkia edunvalvojia koskevia edellytyksiä ovat tehtävään annettu suostumus ja täysivaltaisuus. Erityisenä eli tehtävän mukaan määräytyvänä edellytyksenä on edunvalvojan sopivuus kyseiseen tehtävään. Tehtävään sopivuuden arviointi voi olla haastavaa, joten avuksi on tehty harkintakriteereitä, jotka otetaan arvioinnissa huomioon. Lainkohdan mukaan kriteereitä ovat henkilön taidot ja kokemus, sekä tehtävän laatu ja laajuus.¹⁰³

Kriteereiden pohjalta voidaan muodostaa joitain periaatteita niiden hahmottamisen tueksi. Periaatteita ovat muun muassa asiantuntevuus, läheisyys ja riippumattomuus. Asiantuntevuuteen kuuluvat taidot ja kokemus. Vaatimaan edunvalvontatehtävään vaaditaan enemmän taitoja, kuin helppoon ja suppeaan. Erityisesti taloudellisten asioiden hoidossa kokemus katsotaan tärkeäksi. Tärkeää on myös, että edunvalvoja on perillä yhteiskunnan toiminnasta ja esimerkiksi siitä mitä asioita eri viranomaiset hoitavat ja mistä kysyä apua. Kun harkitaan henkilön sopivuutta edunvalvojaksi, otetaan taloudellisten taitojen lisäksi huomioon muiden ihmisten kanssa selviytymistä koskevat taidot. Koska edunvalvoja toimii päämiehensä parhaaksi, vaaditaan edunvalvojalta yhteistoiminta-, neuvottelu- ja kuuntelutaitoja. Riippumattomuudessa on kyse siitä, että edunvalvojan on pystyttävä toimimaan päämiehensä edun mukaisesti, vaikka läheiset vaatisivatkin muuta. Usein edunvalvojaksi valitaan sukulainen, mutta vaarana on että aletaankin ajamaan suvun etua. Jos omaisuus on arvokasta, voi olla järkevämpää valita edunvalvojaksi suvun ulkopuolinen henkilö, joka pystyy varmasti olemaan riippumaton muista.¹⁰⁴

4.1 Alaikäisen edunvalvonta

Syntyessään jokainen lapsi tulee osaksi edunvalvontajärjestelmää lakimääräisen edunvalvonnan kautta. Pääsääntöisesti edunvalvojana toimii tällöin lapsen huoltaja.¹⁰⁵ Holhoustoimilain 2 luvun 4 §:ssä kerrotaan alaikäisen edunvalvojana toimivan hänen huoltajansa, jollei muuta säädetä tai tuomioistuin ole huoltajia vapauttanut tai tarvittaessa määrännyt muuta henkilöä

---

¹⁰¹ HE 146/1998, Yleisperustelut, 4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset, Edunvalvojan määrääminen.

¹⁰² Välimäki 2013, 71.

¹⁰³ Välimäki 2013, 67.

¹⁰⁴ Välimäki 2013, 67 - 69.

¹⁰⁵ Tornberg 2015, 3.

tilalle. Toisen vanhemman kuollessa, jatkaa toinen huoltaja edunvalvojan tehtävässä. Täysi-ikäisen edunvalvojana voivat toimia oikeusaputoimistossa työskentelevät yleiset edunvalvojat tai yksityishenkilöt, kuten joku päämiehen läheisistä.¹⁰⁶ Täysi-ikäisen edunvalvojana taas toimii aina tuomioistuimen tai holhousviranomaisen tehtävään määräämä henkilö. Lain 5 §:n mukaan edunvalvojaksi voidaan määrätä henkilö, joka tehtävään suostuu ja on sopiva siihen. Sopivuuteen vaikuttavat muun muassa henkilön taidot ja kokemukset, sekä tehtävän laajuus.

Alaikäisyydestä johtuva edunvalvonta tulee suoraan laista, mutta edunvalvonnan tarve voi johtua myös sairaudesta, poissaolosta tai esimerkiksi kehityksen viivästyemisestä. Varsinkin nuorten edunvalvonnan tarpeen taustalla on usein velkaantuminen, joka taas voi johtua esimerkiksi peliriippuvuudesta tai päihdeongelmasta. Edunvalvonnan syynä ei siis aina ole ikään-tyminen ja sen mukanaan tuomat asiat.¹⁰⁷

Usein edunvalvontaa pidetään vain vanhuksiin liittyvänä asiana, mutta kun otetaan huomioon kaikki alle 18-vuotiaat, on alaikäisten ryhmä huomattavasti suurempi, kuin täysi-ikäisten. Suomi on jaettu edunvalvonta-alueisiin, joilla valtion oikeusaputoimisto vastaa edunvalvontapalveluiden järjestämisestä, joko oikeusaputoimistojen tai ulkoistettujen palveluiden kautta.¹⁰⁸

4.2 Toimintakelpoisuuden rajoittaminen

Holhustoimilain 3 luvun 18 §:ssä kerrotaan toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja sen eri vaihtoehtoista. Tilanteessa, jossa täysi-ikäiselle on määrätty edunvalvoja, mutta yksin se ei riitä turvaamaan niin sanotun päämiehen etuja täytyy hänen toimintakelpoisuuttaan rajoittaa. Vaihtoehtoina on, että päämies voi tehdä tiettyjä oikeustoimia ainoastaan edunvalvojan kanssa, tai että hänellä ei ole kelpoisuutta tehdä ollenkaan määrättyjä oikeustoimia. Lisäksi vaihtoehtona on julistaa henkilö vajaavaltaiseksi, mutta vain silloin kun edellä mainitut toimenpiteet eivät ole riittäviä etujen turvaamiseen. Lääketieteellinen diagnoosi, kuten esimerkiksi psyykinen sairaus ei ole automaattisesti syy rajoittaa toimintakelpoisuutta, jos poikkeavasta tilasta ei aiheudu vaaraa henkilön taloudellisille eduille.¹⁰⁹

Holhustoimilain 4 luvun 26 §:n mukaan, jos vajaavaltainen on tehnyt oikeustoimen, johon hänellä ei ollut oikeutta, ei se sido häntä, jollei edunvalvoja ole siihen antanut suostumusta.

---

¹⁰⁶ Tornberg 2015, 49.

¹⁰⁷ Tornberg 2015, 4.

¹⁰⁸ Tornberg 2015, 50.

¹⁰⁹ HE 146/1998, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, Toimintakelpoisuuden rajoittaminen.

Jos taas edunvalvoja tai vajaavaltainen täysivaltaiseksi tultuaan hyväksyy tehdyn oikeustoimen, sitoo se tekijäänsä.

4.3 Rajanveto edunvalvontavaltuutukseen

Samankaltaisuutta holhustoimilain mukaisessa edunvalvonnassa ja edunvalvontavaltuutuksessa on, että edunvalvojana voi toimia edunvalvontavaltuutuksen tavoin valtuuttajan eli päämiehen läheinen tai tuttu henkilö. Edunvalvontavaltuutus kuitenkin koetaan paljon ihmisläheisemmäksi vaihtoehdoksi, koska asioita hoitaa aina joku läheinen, joka on yleensä jo valmiiksi asioista perillä.

Edunvalvontavaltuutus on edunvalvontaa joustavampi tapa järjestää asioiden hoito. Erityisen hyödyllinen edunvalvontavaltuutus on silloin, kun asioiden hoidosta huolehtii läheinen ihminen. Tällaisessa tilanteessa edunvalvonta voi olla turhan byrokraattinen ja raskas vaihtoehto.¹¹⁰ Byrokraattisuutta ja raskautta holhustoimilain mukaiseen edunvalvontaa tuo varmasti valvonta ja tilinpito, joka taas on hyvin vähäistä edunvalvontavaltuutuksessa.

Edunvalvontavaltuutuksen valtuutetun tavoin holhustoimilain mukaisella edunvalvojalla on oikeus edustaa päämiestä tai valtuuttajaa taloudellisissa ja henkilöä koskevissa asioissa, jos niistä on sovittu. Kummassakaan edustamisen muodossa, edunvalvojalla ei ole kuitenkaan oikeutta tehdä korostetun henkilökohtaisia päätöksiä tai oikeustoimia, kuten antaa suostumusta avioliittoon taikka laatia tai peruuttaa testamenttia.¹¹¹

Toisen edustamiselle on muitakin vaihtoehtoja kuin edunvalvonta ja edunvalvontavaltuutus. Vaihtoehtojen tarkoituksena on antaa mahdollisuus toimia toisen puolesta ilman, että määrätään edunvalvojaksi. Osaa voidaan käyttää vain kiireellisissä tilanteissa ja väliaikaisesti, kun taas osan voimassaollessa ei edunvalvojan määrääminen ole tarpeellista.¹¹²

5 Oikeustoimilain mukainen valtuutus

Lain varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (OikTL, 228/1929) luvussa 2 säädetään valtuutuksesta. 10 §:n mukaisesti valtuutuksen antanut tulee välittömästi velvoitetuksi oikeustoimeen, jos se on tehty annetun valtuutuksen rajoissa valtuuttajan nimellä. Jos lain tai yleisen tavan mukaan toisella on kelpoisuus toimia toisen nimissä esimerkiksi tehdyn sopimuksen johdosta, katsotaan hänet valtuutetuksi tekemään oikeustoimia.

---

¹¹⁰ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

¹¹¹ HE 146/1998, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, Edustaminen.

¹¹² Tornberg 2015, 36.

Oikeustoimilain mukainen valtakirja tai valtuutus on valtuuttajan tehtävä yhtäläillä oikeustoimikelpoisena, kuten edunvalvontavaltuutuskin. Niin sanottu tavallinen valtuutus tulee voimaan heti sen tekohetkellä, joten hyvin yleistä on, että päämiehen asioiden hoitoa siirretään vähitellen päämieheltä valtuutetulle, päämiehen toimintakyvyn heikkenemisen mukaan. Kun valtuuttaja ei kykene enää lainkaan huolehtimaan asioistaan, siirtyy valtuutetun toimivalta koskemaan kaikkia valtakirjaa koskevia asioita.¹¹³

Valtuuttajan on valtuutusta tehtäessä oltava oikeustoimikelpoinen, mutta periaatteessa valtuutettu voi olla vajaavaltainenkin.¹¹⁴ Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi postipaketin noutaminen postin toimittamalla valtakirjalla, jolloin vanhempi voi valtuuttaa alaikäisen lapsensa noutamaan paketin puolestaan. Oikeustoimilain mukaisen valtuutuksen ei tarvitse olla määräämuotoinen, eikä kaikissa tapauksissa edes kirjallinen, ellei toisin ole säädetty.¹¹⁵ Esimerkiksi Maakaaren (540/1995) mukaiseen valtuutukseen kiinteistön kaupasta on tehtävä kirjallisesti. On päämiehen itse päätettävissä, kuinka yksityiskohtaisen ja laajan valtakirjan tekee. Valtakirja voi olla yksilöity jotain tiettyä oikeustoimea varten, jolloin siinä on yksityiskohtaisesti esitetty oikeustoimi ja siihen valtuutettu henkilö. Valtakirja voi olla myös avoin, jolloin valtuutusta ei ole rajattu yksittäiseen oikeustoimeen tai sen tekijään.¹¹⁶

5.1 Erilaisia valtuutusmuotoja

Valtuutus on mahdollista tehdä monella tavalla. Yleisin ja myöskin varmin tapa on valtakirjavaltuutus. Valtuutus on mahdollista antaa yhdelle, nimetylle henkilölle tai valtakirjalla on mahdollista antaa sen haltijalle edustusvalta. Esimerkiksi avoimella asianajovaltakirjalla voi asiamies esiintyä valtuuttajan puolesta muun muassa tuomioistuimessa. Avoimessa asianajovaltakirjassa riittävät vain päiväys ja valtuuttajan allekirjoitus. Yleensä kuitenkin niin sanotuissa tavallisissa valtakirjoissa on yksilöity asiat, joihin henkilö on valtuutettu.¹¹⁷

Asemavaltuutus ilmenee olosuhteiden perusteella. Usein asemavaltuutus näkyy, kun toisen palveluksessa oleva henkilö voi tehdä työnantajaa sitovia oikeustoimia asemansa perusteella. Asemavaltuutus voi perustua sopimukseen, lakiin tai yleiseen tapaan. Toleranssi- eli sallimisvaltuutus taas tarkoittaa tilannetta, jossa ei ole tehty varsinaista valtuutusta, vaan henkilö sallii toisen jatkuvasti toimia puolestaan ja nimissään. Tällöin myös kolmannelle osapuolelle syntyy käsitys olemassa olevasta valtuutuksesta, koska päämies sallii toiminnan.¹¹⁸

---

¹¹³ Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 154.

¹¹⁴ Karttunen ym. 2015, 70.

¹¹⁵ Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 148.

¹¹⁶ Hemmo & Hoppu 2006.

¹¹⁷ Karttunen ym. 2015, 73.

¹¹⁸ Karttunen ym. 2015, 74.

Tilanne- eli kombinaatiovaltuutus on valtuutus, jonka voimassa oloa kohtaan puoltavat useat seikat ja tällöin sopimusta pidetään päämiestä sitovana. Tilannevaltuutuksessa edustajan vastapuoli on kuitenkin vastuussa siitä riskistä, onko valtuutus olemassa. Myös toimeksiantovaltuutuksessa kolmannella osapuolella on kannettavanaan riski valtuutuksen olemassaolosta ja valtuutuksen toimivallan rajoista. Toimeksiantovaltuutus annetaan valtuutetun toimesta tiedoksi kolmannelle osapuolelle suullisesti. Päämies ei yleensä anna tietoa valtuutuksen voimassaolosta.¹¹⁹

5.2 Valtakirjavaltuutuksen haasteet

Niin sanottu tavallinen valtuutus, eli lain varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 2. luvun (OikTL, 228/1929) mukainen valtuutus pysyy voimassa, vaikka valtuuttaja tulisi kykenemättömäksi päättämään asioistaan. Oikeustoimilain 2 luvun 21 §:n mukaisesti valtuutus ei myöskään tavallisesti pääty päämiehen kuolemaan, ellei siitä ole erikseen määrätty tai raukeamiselle ole erityistä syytä. Juuri tämän vuoksi valtuutus voi olla riskialtis, sillä valtuuttaja ei välttämättä pysty valvomaan valtuutetun toimintaa. Periaatteessa valtuutusta voidaan käyttää myös edunvalvonnan vaihtoehtona. Holhoustoimilain (442/1999) uudistuksen myötä edunvalvonnasta tuli viimesijainen keino ja toissijainen suhteessa tavalliseen valtakirjaan.¹²⁰

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO:2009:7 otettiin asiaan kantaa seuraavasti: Huomattavan omaisuuden omaavan henkilön A heikentyneestä terveydentilasta huolimatta hän vastusti edunvalvojan määräämistä. Omaisuuden hoito oli kuitenkin järjestetty aiemmin pojalle annetun juoksevien raha-asoiden hoitamiseen tarkoitetun valtakirjan avulla. Korkein oikeus katsoi tässä tapauksessa, että A oli saanut itse päättää keinot, joilla hänen omaisuudestaan huolehditaan ja asioiden katsottiin tulevan asianmukaisesti hoidetuksi. Tällöin edunvalvojan määräämiselle ei ollut riittävää aihetta.¹²¹ Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaisesti arviointi tapahtuu aina tapauskohtaisesti ja harkinnassa otetaan aina huomioon henkilö, jonka edunvalvomisesta on kyse. Tällaisissa tapauksissa jopa oikeustoimikelvottoman ihmisen mielipiteet tulisi ottaa huomioon, jos hän tekee tahtonsa hyvin selväksi asiaan liittyen.

Oikeustoimilain mukaisen valtuutuksen ajatuksena ei ole välttämättä ollut erityisesti toimintakyvyttömän asioiden hoitaminen, kuten edunvalvontavaltuutuksessa. Ongelmia aiheuttavat esimerkiksi pankissa valtuutukset, joiden antajan kunnosta ja ymmärryskyvystä ei ole enää varmuutta. Niin sanotulla normaalilla eli oikeustoimilaissa esitetyllä valtakirjalla pärjätään ainakin niin pitkälle, kun valtuuttaja on vielä oikeustoimikelpoinen. Pankeissa käytetään tapauskohtaista harkintaa valtakirjoissa ja etenkin silloin, kun epäillään ettei valtuuttaja enää

¹¹⁹ Karttunen ym. 2015, 74 - 75.

¹²⁰ Tornberg 2015, 40.

¹²¹ KKO 2009.

ole oikeustoimikelpoinen, tai ymmärrä mitä on valtakirjassa määrännyt. Vajaavaltaisen edustamista varten ei välttämättä riitä tavallinen valtuutus, vaan mahdolliseen tilanteeseen tulisi varautua hyvissä ajoin, esimerkiksi edunvalvontavaltakirjan avulla.

Valtakirjavaltuutuksen toisena ongelmana oikeustoimikelpoisuuden lisäksi on valvonnan puute. Normaalisti päämies pystyy valvomaan valtuutetun toimintaa ja tällöin myös peruuttamaan valtuutuksen tai hakemaan korvauksia valtuutetulta, jos on kärsinyt valtuutuksen johdosta vahingosta. Jos valtuuttaja jossain vaiheessa menettää kykynsä valvoa valtuutetun toimia, on aina vaarana väärinkäytökset. Valtuutetun kelpoisuuden rajaamista kannattaa miettiä tarkoin ja suositeltavaa on antaa valtakirja henkilölle, johon valtuuttaja luottaa täysin ja kenet tuntee hyvin.¹²²

6 Edunvalvontavaltuutus ja tavallinen valtuutus pankkitoiminnassa

Holhustoimilain 10 luvun 91 §:n mukaisesti pankkitoimihenkilö tai muu salassapitosäännösten nojalla vaitiolovelvollinen henkilö voi tehdä vaitiolovelvollisuudestaan huolimatta maistraatille ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä. Ilmoitus tehdään sen toimialueen holhousviranomaiselle, joka on ilmoitusta koskevan henkilön kotikunta tai alue jolla hän pääsääntöisesti oleskelee. Ilmoituksen saatuaan holhousviranomainen tutkii edunvalvonnan tarpeen ja tekee tarvittaessa hakemuksen käräjäoikeudelle edunvalvojan määräämiseksi.

Jos henkilö ei itse pysty tai halua hoitaa pankkiasioitaan, voi hän antaa valtakirjan toiselle henkilölle asioidensa hoitoa varten. Valtakirjan antajan on kuitenkin ymmärrettävä valtuutuksen merkitys ja oikeustoimet, joihin valtuutetulla on oikeus. Valtuuttajan terveydentilan on oltava myös sellainen, että hän pystyy valvomaan ja tarvittaessa peruuttamaan valtuutuksen.¹²³ Valtakirjan tulee olla yksilöity tiettyyn toimeen ja siitä tulee selvitä valtuutetun nimi ja asia. Esimerkiksi avoin asianajovaltakirja ei sovellu varojen nostamiseen tai sopimuksien tekoon.¹²⁴

Pankilla on oikeus ja velvollisuuskin pyytää tarvittaessa lisäselvityksiä valtuuttajan terveydentilasta ja ymmärryskyvystä, jos vaikuttaa siltä, ettei valtuuttaja ole ollut oikeustoimikelpoinen valtakirjaa tehdessään tai valtuutuksen käyttöhetkellä. Jos pankki ei voi varmistua siitä, että valtuuttaja kykenee valvomaan valtuutetun toimia, voidaan valtakirjan käytöstä kieltäytyä. Kun henkilö ei kykene tai ei ole kelpoinen antamaan valtuutusta, on ainoana keinona pankkiasioden hoitoa varten hakea edunvalvojaa.¹²⁵

---

¹²² Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 157.

¹²³ Heino 2016, 14.

¹²⁴ Finanssivalvonta 2016, Asiamies ja edustaminen.

¹²⁵ Heino 2016, 15.

Kun valtakirjaa käytetään pankkiasioinnissa, on pankilla velvollisuus varmistua valtakirjan oikeellisuudesta. Pankeilla on omia ohjeistuksia valvonnasta ja voimaantulosta liittyen valtakirjoihin. Esimerkiksi allekirjoituksen vertaaminen aiemmin tehtyihin sopimuksiin, sekä tarkistusotot valtuuttajalle ovat yleisiä tapoja toimia. On kuitenkin vaikea sanoa, kenellä on loppujen lopuksi vastuu valvoa valtakirjalla tehtäviä oikeustoimia. Vahvistetuista edunvalvontavaltuutuksista on olemassa rekisteri, jonka avulla voidaan tarkistaa valtuutuksen olemassaolo. Oikeustoimilain mukaisista valtuutuksista ei kuitenkaan ole ylläpidettävää rekisteriä, joten tästäkin syystä edunvalvontavaltuutus on varmempi edustamisen muoto.

Pankkilakimiesten haastatteluiden mukaan edunvalvontavaltakirjan laatiminen on olennainen osa varautumista raha-asioden hoitamiseen jatkossa. Valtakirjan laatiminen on luontevaa tehdä pankissa, jossa hoidetaan päivittäisiäkin raha-asioita. Toimeksiantoja valtakirjan laadintaan saadaan suoraan asiakkailta tai kollegoilta heidän huomattuaan mahdollisen tulevan tarpeen.¹²⁶

Kun ihmiselle määrätään edunvalvoja, on tämän edunvalvojan esitettävä pankissa selvitys tehtävänsä laajuudesta ja saamastaan edunvalvontamääräyksestä. Pankissa tarkistetaan erityisesti se, koskeeko saatu valtuutus pankkiasioden hoitamista. Pankilla on myös velvollisuus huolehtia niin valtuuttajan/päämiehen ja valtuutetun tunnistamisesta ja todentamisesta. Tunnistamisella tarkoitetaan henkilöllisyyden selvittämistä ja tarvittavien tietojen kirjaamista muun muassa henkilöllisyystodistuksen, kuten passin tai henkilökortin avulla.¹²⁷

Holhustoimilain 5 luvun 34 §:n mukaisesti päämiehen kannalta merkittävät oikeustoimet ovat luvanvaraisia. Näihin pankkiasioinnissa kuuluvat muun muassa lainan ottaminen, asunto-kauppa ja takaajaksi ryhtyminen. Luvanvaraisuus tarkoittaa, että edunvalvojan on haettava kyseessä olevaan oikeustoimeen maistraatin lupa.¹²⁸

Kun pankki saa tiedon edunvalvonnan alkamisesta, tehdään päämiehen palveluihin muutamia tilapäisiä muutoksia, joista edunvalvoja voi myöhemmin päättää. Muun muassa kaikki käyttöoikeudet, niin päämiehen itsensä kuin muidenkin, lopetetaan päämiehen tileihin. Edunvalvojan tulee ilmoittaa pankille, kuka tilejä saa käyttää. Kuitenkin aiemmin tehdyt sopimukset, kuten e-laskut ja maksupalvelusopimukset jätetään voimaan niin pitkään, kunnes edunvalvoja tekee mahdollisia muutoksia sopimuksiin.¹²⁹

---

¹²⁶ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

¹²⁷ Finanssivalvonta 2016, Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen.

¹²⁸ HE 52/2006, 27.

¹²⁹ Heino 2016, 16.

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

Holhustoimilain (442/1999) mukaisen edunvalvonnan sekä oikeustoimilain (228/1929) mukaisen valtuutuksen rinnalle ja vaihtoehdoksi on perustettu edunvalvontavaltuutus. Tarve edunvalvontavaltuutuksen kaltaiselle valtuutukselle on huomioitu ainakin ympäri Euroopan. Kyseessä ei siis ole pelkästään suomalaisten keksintö tai etuoikeus.

Eurooppalaisen edunvalvonnan ja Suomen holhustoimilain katsotaan rakentuvan kahdelle toimintaperiaatteelle, jotka ovat päämiehen itsemääräämisoikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sekä päämiehen suojaaminen kontrolloimalla häntä.¹³⁰ Edunvalvontavaltuutus lisää itsemääräämisoikeutta ja oikeusturvaa. Jokaisen tulisi tehdä edunvalvontavaltuutus iästään riippumatta, sillä on selkeämpää kun asiat on hoidettu etukäteen kuntoon.¹³¹

Oikeus itsemääräämisoikeuteen on yksi tärkeimmistä oikeuksista ja sitä voidaan vaalia eri elämänvaiheissa, eri keinoin. Edunvalvontavaltuutus on hyvä esimerkki ihmisen itsemääräämisoikeudesta ja sen kasvattamisesta. Itsemääräämisoikeus tulee hyvin esille edunvalvontavaltuutuksessa, koska sen vaikutukset jatkuvat valtuutuksen tekemisen jälkeenkin, erityisesti silloin kun ihminen menettää oikeustoimikelpoisuutensa. Valtuutuksessa mainitut asiat pyritään hoitamaan valtuuttajan haluamalla tavalla, jolloin itsemääräämisoikeus jatkuu.

Edunvalvontavaltakirjan tarkat muotomääräykset ja lainsäädännön selkeys helpottavat valtakirjan tekemistä ja vähentävät epäselvyyksiä siitä, mikä on edunvalvontavaltuutus. Edunvalvontavaltuutuksen avulla asioiden hoitaminen on henkilökohtaisempaa, kuin yleisen edunvalvojan kautta. Jos puoliset valtuuttavat toisensa, ei kumpikaan jää asioiden ulkopuolelle, kuten voi käydä yleisen edunvalvojan hoitaessa toisen puolison asioita.¹³²

10 vuoden takainen laki edunvalvontavaltuutuksesta on saanut paljon hyvää aikaiseksi. Oikeustoimikelvottomien henkilöiden asioiden hoitoon on kiinnitetty enemmän huomiota ja asioista on alettu keskustelemaan yhä enemmän. Edunvalvontavaltuutuksen ja muidenkin edustamistapojen tärkeys näkyy muun muassa edunvalvontavaltakirjojen tekemisen lisääntymisessä ja siinä että ihmisillä on yleisesti enemmän kiinnostusta aiheita kohtaan. Vaikka edunvalvontavaltuutusta ei tulisi koskaan käyttämään, on se tekeminen todella tärkeää. Koskaan ei voi tietää mitä tulee tapahtumaan tulevaisuudessa ja siitä syystä on hyvä, että on saanut itse päättää asioidensa hoidosta sen jälkeen, kun ei itse siihen enää pysty.

---

¹³⁰ Välimäki 2013, 16.

¹³¹ Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

¹³² Sähköpostihaastattelu 4.4.2017.

Lähteet

Kirjallisuus

Aarnio, A. & Kangas, U. 2015. Suomen jäämistöoikeus II, Testamenttioikeus. 5. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Antila, T. 2007. Edunvalvontavaltuutus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Hemmo, M. & Hoppu, K. 2006. Sopimusoikeus. Helsinki: WSOYPro. Viitattu 23.3.2017.
[http://fokus.almatalent.fi/nelli.laurea.fi/teos/IACBXXBTAFJB#kohta:SOPIMUSOIKEUS\(20\)](http://fokus.almatalent.fi/nelli.laurea.fi/teos/IACBXXBTAFJB#kohta:SOPIMUSOIKEUS(20))

Kangas, U. 2012. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsinki: Unigrafia Oy.

Kangas, U. 2013. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2015. Juridiikan perusteet.5. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. 2013. Ikääntymisen ennakointi, Vanhuuteen varautumisen keinot. Helsinki: Talentum Media Oy.

Mäkinen, K. 2013. Tehokkaalla yhteiskunnalla on opittavaa vanhuksilta. Helsingin Sanomat, Vieraskynä 16.2.2013.

Saarenpää, A. 2012. Henkilö- ja persoonallisuus oikeus. Teoksessa Oikeusjärjestys osa 1. Toim. Tammilehto, T., Halttunen R., Kuusikko, K., Tammi-Salminen, E., Mikkola, T. & Mäkelä, S. 8. uudistettu painos. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 218 - 409.

Tornberg, J. 2015. Edunvalvontaoikeus. Teoksessa Suomen edunvalvontaoikeus. Tornberg, J. & Kuuliala, M. Helsinki: Talentum.

Välimäki, P. 2008. Holhustoimen pääpiirteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Välimäki, P. 2013. Edunvalvontaoikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Virallislähteet

HE 146/1998 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle holhouslainsäädännön uudistamiseksi.

HE 52/2006 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Holhouslainsäädännön tarkistamistyöryhmä, 2004. Edunvalvontavaltuutus. Holhouslainsäädännön tarkistamistyöryhmän mietintö.

Maistraatti. 2016. Avoin data ja tilastot, Edunvalvontavaltuutukset. Viitattu 4.5.2017.
<http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/Mare/>

Maistraatti. 2017. Holhustoimen edunvalvontapalvelut. Viitattu 4.5.2017.
<http://www.maistraatti.fi/fi/Tietoa-maistraateista/Palveluprosessit/Holhustoimen-edunvalvontapalvelut/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolleet [verkkójulkaisu].
ISSN=1798-2529. 01 2015. Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/kuol/2015/01/kuol_2015_01_2016-10-28_tie_001_fi.html
(Viitattu: 5.3.2017).

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste [verkkójulkaisu].
ISSN=1798-5137. 2009. Helsinki: Tilastokeskus,
http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tie_001_fi.html
(Viitattu 5.3.2017).

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Muistisairauksien yleisyys. Viitattu 17.4.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/kansantaudit/muistisairaudet/muistisairauksien-yleisyys>

Muut lähteet

Finanssivalvonta. 2016. Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen. Viitattu 9.5.2017.
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Finanssialan_palveluita/Pages/asiakkaan_tunnistaminen.aspx

Finanssivalvonta. 2016. Asiamies ja edustaminen. Viitattu 15.5.2017.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Asiointi/Asiamies/Pages/Default.aspx>

GOV.UK. 2017. Viitattu 29.4.2017.
<https://www.gov.uk/power-of-attorney/overview>

Heino, S. 2016. Täysi-ikäisen edunvalvonta. FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta.

KKO:2009:7, diaarinro S2008/137.

OP-Pohjola. 2013. Viitattu 3.1.2017.
<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/opastus/kuka-valvoo-etujasi?cid=151719368&srcpl=3>

Regeringskansliet, 2016. Viitattu 2.5.2017.
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/09/framtidsfullmakter-sa-nagon-annan-kan-ta-beslut-at-dig-i-framtiden/>

Sähköpostihaastattelu pankkilakimiehille ja maistraatin henkikirjoittajalle. 4.4.2017.

Vernerin. 2017. Itsemääräämisoikeus ja lainsäädäntö. Viitattu 16.5.2017.
<http://verneri.net/yleis/itsemaaramisoikeus-ja-lainsaadanto>

Liitteet

Liite 1: Maistraatin avoin data ja tilastot, Edunvalvontavaltuus. 44

Liite 1: Maistraatin avoin data ja tilastot, Edunvalvontavaltuutus.

Edunvalvontavaltuutusten tilastot									
Voimassaolevat edunvalvontavaltuutukset									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tammikuu	5	82	221	439	777	1205	1773	2434	3301
Helmikuu	8	88	235	462	820	1268	1826	2494	3381
Maaliskuu	8	103	253	497	844	1296	1901	2562	3498
Huhtikuu	15	118	267	518	872	1339	1957	2616	3625
Toukokuu	18	132	301	561	898	1378	2003	2668	3723
Kesäkuu	21	139	305	578	940	1415	2041	2753	3837
Heinäkuu	24	144	315	604	977	1467	2091	2825	3912
Elokuu	29	156	342	625	1011	1509	2147	2888	4061
Syyskuu	41	174	362	671	1044	1554	2214	2977	4208
Lokakuu	48	187	377	696	1084	1626	2313	3057	4325
Marraskuu	62	198	390	731	1121	1689	2354	3144	4437
Joulukuu	73	210	409	748	1161	1704	2404	3215	4532
Yhteensä	73	210	409	748	1161	1704	2404	3215	4532
Muutos-%		187,67 %	94,76 %	82,89 %	55,21 %	46,77 %	41,08 %	33,74 %	40,96 %